

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1921.

Andra kammaren.

Nr 45.

Tisdagen den 24 maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 innevarande maj.

§ 2.

Herr statsrådet *Beskow* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 363, angående kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 364, angående provisorisk förhöjning i vissa fall av de tilläggstullar, som skola utgå vid förtullning från frihamn och frilager m. m.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 362, angående ytterligare anslag för bekämpande av arbetslösheten samt lindrande av nöd.

§ 4.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 126—135, bankoutskottets utlåtanden nr 48—50, sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets memorial nr 3 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 13.

§ 5.

Till avgörande förelåg nu statsutskottets utlåtande, nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten jämte två i ämnet väckta motioner.

Uti en den 18 mars 1921 dagtecknad proposition, nr 212, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade

Andra kammarens protokoll 1921. Nr 45.

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.

(Forts.)

Kungl. Maj:t framlagt förslag till reglering av löneförhållanden m. m. vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten.

I sammanhang med förevarande proposition hade utskottet till behandling förehått två inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 286 av herr *Kajser* och nr 311 av herr *Söderberg*.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar *Kajser*s och *Söderberg*s ovanberörda motioner, måtte

a) besluta, att avlösningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle från och med den 1 januari 1922 äga tillämpning å befattningshavare vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten;

b) besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen skulle under andra huvudtiteln införas följande:

Verk och befattningar	Avdelning och lönegrad enligt löneplanen	Verk och befattningar	Avdelning och lönegrad enligt löneplanen
Andra huvudtiteln.		<i>Fängvårdsstaten.</i>	
-----		1 direktör av 1:a klass . . .	B 17
Fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten.		4 direktörer av 2:a klass . .	B 16
<i>Fängvårdsstyrelsen.</i>		1 förste pastor och överlärare	B 16
1 överdirektör	A 2	16 direktörer av 3:e klass . .	B 15
2 byråchefer	B 20	5 pastorer och förste lärare	B 15
3 byrådirektörer	B 18	1 kamrerare	B 14
2 sekreterare	B 15	3 assistenter av 1:a klass . .	B 12
1 kamrerare	B 15	9 assistenter av 2:a klass . .	B 11
2 notarier	B 13	15 assistenter av 3:e klass . .	B 9
1 aktuarie	B 13	2 assistenter, kvinnliga . .	C 6
2 revisorer	B 13	8 kronohäktesföreståndare av 1:a klass	B 9
3 assistenter av 3:e klass . .	B 9	7 kronohäktesföreståndare av 2:a klass	B 8
2 kontorsskrivare, kvinnliga .	C 5	12 uppsyningsmän	B 5
3 kanslibiträden, kvinnliga .	C 3	3 yrkesmästare av 1:a klass	B 5
3 kontorsbiträden, kvinnliga .	C 2	46 överkonstaplar	B 4
2 skrivbiträden, kvinnliga . .	C 1	23 yrkesmästare av 2:a klass	B 4
1 förste expeditjonsvakt . . .	B 3	402 vaktkonstaplar	B 2
2 expeditjonsvakter	B 1	4 första vaktfruar	C 3
		36 vaktfruar	C 1

c) godkänna vissa särskilda bestämmelser att från och med den 1 januari 1922 lända till efterrättelse beträffande tjänstemän vid fångvårdsstaten;

d) godkänna i punkten intagna förslag till stater för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten; samt

e) under riksstatens andra huvudtitel, med uteslutande av de under avdelningen E., Fångvården, uppförda ordinarie anslagen till fångvårdsstyrelsen, fångars vård och underhåll samt ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän, under samma avdelning uppföra under rubriken »fångvården» ett ordinarie förslagsanslag å 5,356,000 kronor och under rubriken »fångvården: övergångsstat» ett ordinarie förslagsanslag å 32,700 kronor.

Ang. reglering av löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten.

(Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Såsom ledamot av fångvårdssakkunniga anhåller jag att få yttra några ord.

Anledningen härtill är den, att detta förslag på sin tid varit remitterat till dessa sakkunniga för deras yttrande. Vårt uppdrag består ju i att söka få fram en plan för fångvårdens framtida organisation utefter hela linjen och således även beträffande centralledningen eller fångvårdsstyrelsen. Vi stå ju ännu i början av vårt arbete, och då vi fingo denna remiss, gällde det därför i första hand att tillse, att det föreliggande förslaget icke på något sätt föregrepe eller kunde visa sig hinderligt för den plan, som vi möjligen framdeles kunde komma med. I alla fall kommo vi vid genomläsandet av förslaget underfund med, att detta sannolikt kunde bliva fallet, och därför hemställde vi, att två av de byrådirektörsbefattningar, som här föreslås, skulle tills vidare uppföras på extra stat. Den, som har läst Kungl. Maj:ts proposition och utskottets betänkande, har sett, att det här är fråga om att utöka fångvårdsstyrelsens personal med tre nya byrådirektörer. En av dessa skulle tillhöra kanslibyrån, och så skulle man byta ut arbetsintendentsbefattningen vid arbetsbyrån mot en byrådirektör. Det är dessa två, som det här närmast är fråga om. Beträffande byrådirektörsbefattningen vid straffregistret ha vi ansett, att emot den befattningens uppförande på ordinarie stat vore ingenting att erinra.

Beträffande den framtida organisationen av fångvården är det mycket, som pekar hän på, att man bör gå fram dels mot en koncentration av densamma, på så sätt att en del mindre fångvårdsanstalter indragas och fångarna förläggas till ett färre antal större anstalter, och dels mot en decentralisation, avseende att indela vårt land i fångvårdshänseende i vissa distrikt eller rayon, där de nuvarande eller blivande centralfängelserna skulle bli centralpunkter för de omkringliggande mindre fängelserna. Det skulle där etableras ett visst samarbete mellan centralfängelserna och dessa kringliggande mindre fångvårdsanstalter, och föreståndarna för central-

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.
(Forts.)

anstalterna skulle få en viss befogenhet beträffande dessa andra mindre fängelser. Vidare kan det starkt ifrågasättas, huruvida icke det kunde visa sig lämpligt att till större antal sammanföra sådana fångar, som visa sig särskilt känsliga och lämpliga för vård och fostran, till ett fåtal större anstalter. Därigenom skulle ju undervisningsväsendet i avsevärd mån förenklas. Slutligen tror jag — och den frågan har för övrigt varit uppe här i kammaren ett par gånger förut och blivit starkt poängterad — att man kan avbelasta fängvårdsstyrelsen beträffande en hel del av dessa löpande ärenden, bagatellmål, och förlägga dessa till de olika anstalternas föreståndare. Men genomföres detta, då är det uppenbart, att fängvårdsstyrelsens arbetsbörda kommer att i hög grad lättas, och det var därför som vi inom de sakkunniga ställde oss betänksamma beträffande Kungl. Maj:ts förslag att i sådan utsträckning, som här är föreslaget, utöka fängvårdsstyrelsen och fastläsa den nya organisationen.

Beträffande kanslibyrån och dess chef är enligt gällande instruktion hans förnämsta uppgift att övervaka fångarnas etiska fostran, att hava uppseende över villkorligt frigivna samt även över sådana, som hava fullgjort sitt straffarbete och blivit försatta på fri fot. Detta arbete skulle nu överflyttas på den sociala byrån och dess byrådirektör, och till nämnda byrå och byrådirektör skulle även förläggas den förundersökning och övervakning, som står i sammanhang med villkorlig dom. Men överföres nu allt detta till den sociala byrån, vad är det då som egentligen blir kvar för kanslibyråns chef? Jo, som det heter, en del löpande ärenden. Men om nu en avsevärd del av dessa löpande ärenden överföras till lokalt avgörande hos de olika föreståndarna, då tror jag man skall finna, att kanslibyråchefens arbetsbörda blir synnerligen liten. Därtill kommer, att en hel massa av det arbete, som skulle förläggas till den sociala byrån, rent av på grund av förhållandenas natur kommer att förläggas ute i distrikten och bli av lokal natur. Det är ju uppenbart, att övervakande av dessa villkorligt frigivna, av dessa, som blivit utsläppta, att hela denna förundersökning och övervakning, som står i sammanhang med villkorlig dom, icke kan skötas med fördel här ifrån Stockholm, utan måste ske i stor utsträckning rent lokalt av de olika föreståndarna på de olika platserna eller genom de mera lokala organen.

När vi övervägde detta, uppstod helt naturligt den tanken huruvida det icke vore möjligt och lämpligt eller till och med rent av lämpligare att söka inom den nuvarande ramen ordna organisationen av fängvårdsstyrelsen. Beträffande den nye byrådirektören på kansliavdelningen, så är det ju egentligen han, som får hela denna etiska uppfostran, allt detta övervakande om hand. Det är han, som får göra alla resorna och förrätta all inspektion och allt vad därmed sammanhänger. Det är egentligen han, som blir den sakkunnige, under det att själve byråchefen, såvitt jag kan förstå, huvudsakligen kommer att sitta här i Stockholm och sköta en hel del löpande ärenden, och det kan därför befaras, att han kommer ifrån det praktiska fängvårdsarbetet ute på fängelserna, och det vore icke lyckligt. Det

vore ur alla synpunkter bättre, om byråchefen själv kunde sättas i tillfälle att utöva denna inspektion och själv sköta vad, som skulle ligga under byrådirektören. Med en juridiskt bildad sekreterare, som kan sköta de löpande ärendena, och med nutidens kommunikationer och möjligheter att meddela sig på telefon torde detta vid närmare granskning visa sig möjligt.

Beträffande sedan arbetskontoret har här föreslagits, att den nuvarande arbetsintendenten, som är förordnad på viss tid, skulle utbytas mot en byrådirektör, och att befattningen skulle göras till ordinarie. Ja, behovet här av central ledning är ju uppenbart. Men det är icke uppenbart, att den nya anordningen blir bättre. Jag tror heller icke, att man bör överskatta det arbete, som kommer att åligga denna arbetsbyrå. Dess uppgifter måste ju egentligen bli att skaffa in arbetsbeställningar från statens verk och inrättningar och att anskaffa en hel del materiel. Men själva det praktiska arbetet, dess organisation och utförande, måste ju överlämnas till föreståndarna för de olika fängelserna. Det går ju icke att leda utan endast inspektera ifrån Stockholm. Det har för övrigt visat sig, att då här ifrågavarande plats skötts av praktiska och dugliga fängvårdsmän från fängelserna, som varit inkallade till tjänstgöring, så har platsen blivit skött på bästa sätt. Det är ovisst, om den nya anordningen är bättre.

När vi hade att svara på denna remiss, stodo vi, som jag förut nämnt, vid början av vårt arbete. Remissen var ju brådskande, liksom remisser alltid äro. Vi hade då icke närmare tränga in i ämnet, men vi hade en känsla av, att här lätt kunde uppstå olägenheter. I sakens outhärliga skick ville vi emellertid av rena försiktighetsskäl icke gå längre, än att på så sätt ge uttryck för vår betänksamhet, att vi förordade, att dessa två förstnämnda byrådirektörsbefattningar skulle ställas på extra stat. Sedan ha vi ju hunnit att närmare fundera på saken, och jag tror mig kunna säga, att ifall remissen hade förelegat till avgörande i dag, så skulle vi i vårt utlåtande hava ställt oss ännu mera betänksamma. Jag är t. o. m. icke alls säker på, att vi icke kommit till det resultatet, att vi för närvarande hade avstyrkt det hela med hänsyn till att den utredning, som nu försiggår, ännu icke är avslutad. Och det kan väl ändå knappast vara lämpligt att mitt under en utredning fastläsa en organisation, såsom här är föreslaget. Jag vill samtidigt uttryckligen poängtera, att då jag här säger »vi» och då jag säger »fängvårdssakkunniga», så menar jag majoriteten inom fängvårdssakkunniga. Ty vi hava icke varit eniga om saken. Jag anser mig skyldig att nämna detta. Jag anser mig också hava haft skyldighet att vid detta tillfälle framlägga dessa betänkligheter ifrån de fängvårdssakkunniga, så att kammaren får veta, hurudan situationen är, innan den nu går att besluta i ärendet.

Med anledning av vad jag här yttrat skall jag, herr talman, be att i anslutning till fängvårdssakkunnigas yttrande få yrka, att två av de här föreslagna befattningarna i byrådirektörs grad, nämligen

Ang. reglering av löneförhållanden m. m. vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdstaten.

(Forts.)

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fångvårds-
styrelsen och
fångvårds-
staten.

(Forts.)

de båda, vilka avsetts för ledarna av dels arbetskontoret och dels den sociala avdelningen, tills vidare skola sättas på extra stat.

Herr J a n s s o n i Falun: Herr talman! Den föregående talaren har framställt ett yrkande i enlighet med det utlåtande, som fångvårdssakkunniga avgivit till Kungl. Maj:t. Han har vidare i sitt anförande framhållit, att det förefölle, som om den nu föreslagna omorganisationen inom fångvårdsstyrelsen i viss mån kunde verka föregripande. Hans framställning i detta avseende är ju icke så positiv utan mera så att säga på känn; han försöker treva sig fram till denna sin ståndpunkt.

Den uppfattning, som fångvårdssakkunniga hava i fråga om själva organisationen av vår fångvård, lär väl icke hava så stort inflytande på de tjänster, som nu här ifrågasätts att inrätta i styrelsen. De sakkunniga hava tillstyrkt det förslag, som löne regleringskommittén framlagt, endast med den skillnaden, att dessa båda byrådirektörer skulle sättas på extra stat, under det att deras personal, d. v. s. de, som för övrigt skulle tillhöra avdelningarna, skulle uppföras på ordinarie stat. Vi resonerade inom statsutskottets tredje avdelning så, att om chefen, som här ifrågasatts, skulle stå på extra stat och hans personal på ordinarie, så skulle det komma att uppstå en skev ställning dem emellan. Vi hava ansett, att om det var möjligt att sätta personalen på ordinarie stat, så var det också möjligt att sätta chefen på ordinarie stat. För övrigt, om herrarna läsa igenom den kungl. propositionen, så skola ni där finna så starka motiv för den här föreslagna förändringen, att det icke skall vara möjligt att påstå annat, än att dels denna anordning icke kommer att lägga sig hindrande i vägen för en eventuell omorganisation och dels även att dessa tjänster äro behövlige.

Vad nu särskilt angår den sociala byrån, så har denna byrå en synnerligen viktig uppgift att fylla. Har man den uppfattningen, att fängelserna för brottslingarna icke endast avse straff och hämd från samhällets sida, utan att man där även bör försöka uppfostra brottslingen, så menar jag, att man får lägga stor vikt vid, att den sociala byrån får en sådan skötsel, att man vinner det syfte, som man därmed avser. Därför ha vi för vårt vidkommande ansett, att det var absolut nödvändigt, att den avdelningen finge till föreståndare en person, som speciellt ägnade sig åt den uppgiften och icke även åt andra uppgifter, som nu äro förenade med ifrågavarande syssla.

Vad sedan angår arbetskontoret, anser jag mig icke böra säga så värst mycket, ty det är absolut nödvändigt, att även den chefen får fast anställning. Det är alldeles klart, ty han finnes där redan nu. För övrigt är det med avseende på denne endast en ändring så till vida, att han nu heter föreståndare, men skulle komma att heta byrådirektör, och med avseende å löneförhållandena är det väsentligen ingen skillnad. Men fast anställning är nödvändig, och när man ser på propositionen sid. 16, finner man, vilka affärsuppgörelser den mannen skall träffa. Det rör sig icke om småsummor utan om avsevärt höga belopp; och därtill kommer även en annan sak: han skall göra

upp med dem, som vilja beställa sina arbeten hos fångvårdsstyrelsen och skall således vara affärskunnig. Vi ha därför för vår del ansett det nödvändigt, att vi fingo en speciellt affärskunnig person på den platsen.

Jag skall icke upptaga tiden vidare i anledning av det anförande herr Pettersson i Bjälbo här hållit. Jag anser, att hans argumentering för att sätta dessa två byrådirektörer på extra stat är fullständigt vederlagd genom vad Kungl. Maj:t i sin proposition framhållit och även genom vad de fångvårdssakkunniga själva sagt. När man vet, att 1902 års löneregeringskommitté har prövat den här saken, studerat den och undersökt densamma genomgående och ingående, har jag för mitt vidkommande inga betänkligheter mot att vara med och tillstyrka denna sak.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Rydén: Herr talman! När fångvårdsstyrelsens organisation var före 1910, så hade jag tillfälle att på grund av de handlingar, som då förelägo, sätta mig ganska grundligt in uti frågan om fångvårdsstyrelsens organisation. Då förelåg uti löneregeringskommitténs betänkande ett ordentligt material, för att man skulle kunna se, vad de olika byråerna inom fångvårdsstyrelsen hade att göra. Det fanns en förteckning över antalet ärenden och över beskaffenheten av de ärenden, som de olika byråerna inom styrelsen hade att handlägga. Den gången stod här i kammaren strid om, huruvida det skulle bliva två byråer i fångvårdsstyrelsen eller endast en byrå, som skulle sortera under överdirektören. Härjämte fanns då som nu det s. k. arbetskontoret, som ju mera har en ställning vid sidan. Sådant som ärendet föreligger nu, 10 à 11 år senare, får man se det ganska oväntade, att nu kommer man med en organisation på de facto icke mindre än fem byråer, medan vi för 11 år sedan kämpade om, huruvida det skulle var en eller två byråer jämte arbetskontoret.

Det förefaller mig alldeles givet, att man här med avseende å detta lilla obetydliga ämbetsverk med så begränsade uppgifter, som detsamma har, är på väg att genomföra en överorganisation, en byråkratisering, som är alldeles häpnadsväckande. Antalet tjänstemän skulle nu ökas ut, om jag räknar rätt, med tre manliga och fyra kvinnliga utöver de nuvarande, och dessutom höjer man upp åtskilliga utav både de manliga och kvinnliga tjänstemännen i en annan tjänsteställning än den de förut innehåft. Redan 1910 opponerade jag mig mot den orimliga byråkrati, som råder inom fångvårdsstyrelsen. Herrarna kunna tänka sig, att när det rör sig om en liten struntsak, t. ex. en vaktkonstapels permission och sådant, kan en sådan sak inte avgöras av vederbörande fängelsedirektör, utan skall dragas upp i fångvårdsstyrelsen i Stockholm, så att i stället för att det kunde ske på ett rent enkelt och muntligt tillvägagångssätt genom att vederbörande direktör ordnar tjänstledigheten i fråga, så

*Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fångvårds-
styrelsen och
fångvård-
staten.*

(Forts.)

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.
(Forts.)

skall han avgiva ett skriftligt yttrande i saken till fängvårdsstyrelsen, där man fattar beslut i densamma. Nu föreligger icke någon möjlighet att se, huru många sådana ärenden den s. k. kanslibyrån har att årligen handlägga. Men för 10 år sedan, när jag senast satte mig in i detta ärende, då hade kanslibyråchefen ungefär 1,200 mål att handlägga, och av dem var det över 800, som rörde frågor om tjänstledighet och tjänstetillsättningar o. d., sålunda rena bagatellsaker, som med fördel och rimligtvis bort kunna handläggas av de lokala myndigheterna. Det synes mig klart framgå, när jag läser igenom löneruleringskommitténs betänkande, att det icke är avsett att ske någon ändring i detta förfaringsätt, utan kanslibyrån, vars nödvändighet vi voterade om 1911, delas nu upp i tre byråer: den sociala afdelningen, afdelningen för straffregistrets förande och så den kvarvarande kanslibyrån. De frågor, som denna byrå skall handlägga, bli, om man bortser från frågor rörande villkorlig frigivning, rena bagatellsaker, som borde åligga fängelsedirektörerna.

Jag vill här vädja till kammarens ledamöter att med allvar se på, vart denna starka centralisering av ett sådant förvaltningsområde som fängvården kommer att leda, om man håller på alltjämt på detta sätt. Hela apparaten tynges ju ned, det blir ett pappersväsende och ett skrivardöme utan rim och reson, och antalet ämbetsmän i den centrala förvaltningen måste tagas till så, att det här föreliggande statsförslaget har icke mindre än 30 personer, som bli sysselsatta i fängvårdsstyrelsen, inom ett så litet förvaltningsområde, som denna omfattar. Styrelsen har överinseendet över ett antal fångelser i riket och har högsta övervakandet av fängvården, som ju omfattar, beroende på tider och konjunkturer, något tusental fångar, 3 å 4,000 eller något sådant. Om man skulle på andra områden ordna en förvaltning på det sätt, som sker inom fängvårdsstyrelsen, så bleve det ju rent av orimliga ämbetsverk, som skulle uppstå. Jag opponerade 1910 mot denna organisation och yrkade på, att man inte skulle ha mer än en byrå i fängvårdsstyrelsen. Jag var övertygad då, såsom jag är övertygad nu med ännu större rätt, att man icke skall gå in för den stora, omfattande byråkratiska organisation, som här är i fråga. I fjol tror jag yrkades på, att man skulle gå till en undersökning, huruvida inte vår statsförvaltning, vår administration skulle kunna förenklas. Är det någon mening i en sådan skrivelse från riksdagens sida, så skall man väl inte året därpå vara med om att definitivt fastläsa en sådan organisation som den här föreliggande.

Jag måste bestämt opponera mig emot detta. Jag vet väl, att det icke finnes några utsikter till gehör, därför att många krafter äro i rörelse, men i varje fall vill jag icke stillatigande vara med på och skapa en så oerhörd byråkratisk central ledning av fängvårdsväsendet, som här uppstår genom bifall till det föreliggande förslaget. Då nu herr Pettersson i Bjälbo har framställt ett yrkande, att man åtminstone så långt skulle vara försiktig, att man icke fastläste alla dessa byrådirektörstjänster på ordinarie stat, skall jag ansluta mig till detta yrkande, ehuru jag tror, att man skulle kunna ställa

längre gående yrkanden i fråga om inskränkningar i denna stora apparat för ett så litet område.

Jag ber sålunda, herr talman, att få ansluta mig till det av herr Pettersson i Bjälbo framställda yrkandet.

*Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fångvårds-
styrelsen och
fångvårds-
staten.*

(Forts.)

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Jag har visserligen icke varit med om detta ärendes behandling i statsutskottet, men jag har deltagit i löne regleringskommitténs arbete vid utarbetandet av detta förslag. Jag vill då till en början säga, med anledning av vad herr Rydén nyss yttrade angående den tendens att öka antalet tjänstemän, som detta förslag skulle innebära, att man måste här emotse en ökning av tjänstemännens antal just på grund av den omläggning av fångvården, som sker för närvarande och som utvecklats sig de senare åren.

Det är nämligen så numera, att man anser, att fångvården icke enbart skall utgöra en anstalt för att straffa förbrytare, utan fångvårdens största uppgift är givetvis den bildande, den fostrande verksamheten i samhället, och det är detta, som är grundläggande för kommitténs uppfattning både om inrättandet av denna sociala byrå och arbetskontorets ställning i fångvårdsstyrelsen.

Vad den sociala byrån beträffar, så måste man vid bedömandet av behövligheten av denna byrå taga med i beräkning den utveckling i vår strafflag, som skett genom införandet av villkorlig straffdom och villkorlig frigivning. Det har medfört en alldeles oerhörd utökning av arbetet i fångvårdsstyrelsen, men samtidigt som jag säger detta, måste det naturligtvis konstateras, att dessa former, då det gäller bestraffning, ha haft en ofantligt stor fostrande betydelse för ungdomen. Det är ett stort antal förbrytare, som taga varning av denna villkorliga straffdom och taga sig till vara för framtiden, och det är naturligtvis av synnerligen stor betydelse, att det finnes en institution, som övervakar dessa, som följer med dem under livet framåt, så vitt möjligt för att förebygga, att de vidare komma in på brottets bana.

Såvitt jag ser, är det naturligtvis av synnerligen stor betydelse, att fångarna den tid de vistas i fängelserna bli sysselsatta i lämpliga yrken, dels för att uppehålla sina kunskaper i de yrken, som de möjligen förut bedrivit, dels också för att fostra dem till arbetsvilliga och arbetsdugliga människor, när de en gång komma ut i frihet. Därigenom skapas också möjlighet för myndigheterna i fängelserna att rekommendera dem till industriidkare, till olika yrken i samhällslivet, och därigenom skapas också möjlighet för dem att skaffa sig en anständig bärning, sedan de undergått sitt straff. Jag tror, att dessa uppgifter äro av en så oerhörd stor betydelse, att även om man gör den centrala organisationen litet större eller använder något fler ämbetsmän, än man vanligen i den administrativa förvaltningen skulle anse lämpligt, så tror jag det är väl använda pengar. Ifall man ser på fångarna i våra fångvårdsanstalter, t. ex. ungdomsfängelset i Uppsala och även andra fängelser, så förstår man, att dessa människor kunna vara mycket intelligent personor, som

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fångvårds-
styrelsen och
fångvårds-
staten.
(Forts.)

kanske av tillfälliga ogynnsamma omständigheter råkat begå ett brott, men som i övrigt ofta ha en god karaktär. Det är av alldeles utomordentlig betydelse för dessa individer att få en fostran inom fängelset, som skapar möjligheter för dem att bli samhällsnyttiga medborgare, när de en gång uttjänat det straff, som ådömts dem. Om man lägger sådana synpunkter på denna fråga, måste man erkänna, att de medel, som läggas ned på detta, icke äro illa använda.

Vad särskilt arbetskontorets uppgifter angå, vill jag erinra om den kolossala upphandling, som verkligen sker, och den stora ekonomiska rörelse, som där bedrives. Det rör sig om miljoner kronor, stora beställningar av olika produkter från olika yrken, och det är givet, att det måste finnas en central organisation, som sörjer för detta.

I löneregleringskommittén ha vi så gott vi kunnat provat dessa olika omständigheter, och jag är alldeles viss om, att när fångvårds-sakkunniga en gång komma till det resultat, som de naturligtvis skola komma till, det skall visa sig, att det förslag, löneregleringskommittén har framlagt, är försiktigt och väl avvägt, medan det på samma gång skall visa sig vara ägnat att på bästa sätt tillgodose den form av fångvård, som vi ansett nyttig och nödvändig för att därigenom skapa det bästa möjliga av den situation, i vilken de förevarande individerna råkat.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord i anledning av herr Nilssons i Landeryd uttalande.

Det är givet att här kommer att företagas en omläggning av fångvårdsväsendet; det pågår ju en utredning om den saken. Men nog får man säga, att det i alla fall vore litet egendomligt, om riksdagen, innan denna utredning är slutförd, fastlåste organisationen genom att sätta alla dessa tjänstemän på ordinarie stat. Detta är väl ändå ett tillvägagångssätt, som är ganska enastående. Det är möjligt, att fångvårdssakkunniga en gång i tiden komma till det resultat, att den organisation, som här är föreslagen, är den lämpligaste och bästa, men detta veta vi inte, utan vi frukta för och vi ha framhållit synpunkter, som tala för, att det här är skäl att hysa stora betänkligheter.

Jag instämmer fullkomligt med herr Nilsson i Landeryd i vad han yttrade om de stora och nya uppgifter som komma att åligga dem, som handhava fångvårdsväsendet i vårt land. Jag är enig med honom därom, att synnerligen krävande uppgifter skola läggas på dessa tjänstemän, men vi äro icke säkra på, att dessa åligganden bäst fyllas på det vis, som här är föreslaget. Det kan tänkas att de bättre kunna fyllas på ett annat sätt, möjligen inom en mindre och begränsad ram. Det är därför jag framställt mitt yrkande om att vi inte för närvarande i den utsträckning, som här är föreslaget,

skola fastlåsa organisationen, utan att vi åtminstone i någon ringa mån hålla det hela öppet.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Leander: Herr talman! Såsom herr Pettersson i Bjälbo omnämnde, tillhör han fångvårdssakkunnige, och jag beundrar hans insikt såväl på andra områden som även på det penitentiära. Jag är dock inte säker på, om inte de åsikter, herr Pettersson i Bjälbo framförde i dag, delvis utgjorde lånegods och alltså icke uteslutande grundade sig på hans egna studier i ämnet.

Vad herr Rydén beträffar, är det ju den gamle statsutskottsledamoten, särskilt från år 1910, som nu återigen låter höra sin röst. Herr Rydén var missbelåten med den organisation av fångvården, som då föreslogs, och denna missbelåtenhet synes sitta i honom.

Emellertid får man väl här tänka på, att denna fråga blivit ordentligt prövad. Den har blivit prövad först av lönereglerykommittén, som vid framläggandet av sitt förslag härvidlag har varit alldeles enhällig. Sedan har Kungl. Maj:t vid utarbetandet av propositionen haft tillfälle att granska kommitténs förslag och funnit detta acceptabelt. Så kommer slutligen ett enhälligt statsutskott. Jag tror därför, att det inte är någon fara för kammaren att bifalla utskottets hemställan efter den noggranna prövning, frågan genomgått hos så många myndigheter.

Det har erinrats om, att det är tvenne riktningar, som göra sig gällande inom fångvården och vilka ganska mycket avvika från varandra. Den ena riktningen lägger huvudvikten vid det rent tekniska, vid expeditionsgöromålen, enkannerligen vid räkenskapsföringen. För denna riktning framstår det egentligen som pjosk att syssla med fångars förbättring och upprättelse; man menar, att detta är fåfångt arbete, att kosta krut på döda hökar. Fångarna skola för all del behandlas reglementsenligt; de skola ha sin mat, sina bad och sin ans för övrigt, men de äro egentligen endast nummer, som det gäller att hålla reda på, så att de inte tappas bort eller rymma. När de sedan avtjänat sitt straff och fångelseportarna öppnas för dem, så att de få skickas ut i friheten, känner man sig inte ha några förpliktelser mot dem vidare, utan de få reda sig bäst de kunna, till dess de kanske komma tillbaka till fångelserna. Den andra riktningen återigen söker förverkliga det vackra ordet »fångvård», så långt krafterna medgiva. Huvudsaken för denna riktning är — även om man inte heller på detta håll bortser från betydelsen av det rent tekniska — att under fångens vistelse i fångelse söka bearbeta honom moraliskt och andligt och ingjuta sunda grundsatser hos honom, att vid frigivningen söka skaffa honom arbete, så att han kan ärligen försörja sig, samt att allt framgent stå honom bi med råd och dåd.

Glädjande nog ställer sig den kungliga propositionen och det föreliggande förslaget helt på deras sida, som anse, att arbetet för fångarnas upprättelse och stödande måste vara vara a och o

Ang. reglering av löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdstaten.

(Forts.)

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.

(Forts.)

inom fängvården. Just i detta syfte har nu den sociala byrån eller — om man inte vill kalla den så — den sociala avdelningen blivit föreslagen, vilken har att övervaka, handleda och vidare utveckla räddningsarbetet eller skyddsverksamheten. Och så mycket har jag själv sysslat med detta arbete, att jag kan försäkra herrarna, att den, som skall stå i spetsen för denna byrå eller avdelning, blir aldrig arbetslös, utan tvärtom får han säkerligen vid många tillfällen mer att göra än han orkar med. Det gäller blott att finna den rätta personen för platsen, och man har ju också utsikt att erhålla en sådan, ifall riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag och utskottets hemställan. Om däremot denne byrådirektör skall ställas på extra stat, är det icke sagt, att den person man tänkt på står till förfogande, och han kommer likväl i alla tider att behövas — det kan man vara förvissad om — såvida man vill främja denna skyddsverksamhet. Man tror nu, att kanslibyråchefen skall kunna hinna med även detta arbete, men det är rakt omöjligt.

När herr Rydén menar, att det finns alltför många tjänstemän i fängvårdsstyrelsen, kan man häremot invända, att man väl ändå får tänka på, att även här växer arbetet, och då det i alla andra ämbetsverk fordras ökade arbetskrafter, bör man väl se till, om inte detta kan vara förhållandet också inom fängvården. Ökningen är dock inte så stor. Det är egentligen endast byrådirektören för den sociala avdelningen, som skulle komma till, ty arbetsintendenten finns ju förut — om man kallar honom intendent eller byrådirektör betyder ju inte så mycket — och för straffregistret har man ju haft förste aktuarien; nu skulle han bara byta titel. Den ende nye tjänsteman, som här skulle komma i fråga, bleve alltså föreståndaren för socialbyrån. Jag vill för övrigt erinra om, att ett par sysslor, som nu innehavas av män, hädanefter skola beklädas och skötas av kvinnor. Om man sålunda noga studerar förslaget, skall man finna, att ökningen av befattningshavarnas antal icke är så synnerligen stor.

Vad så kanslibyråchefen beträffar, har han till uppgift att bereda och föredraga eller själv meddela beslut i de ärenden, som tillhöra hans byrå, att ägna sin omsorg åt ordningen och disciplinen, religions- och hälsovården inom fängvårdsanstalterna, att förrätta inventeringar, att övervaka redovisningen över fångpersonalen och dess besparade arbetsförtjänst samt att uppgöra förslag till årsberättelse och mycket mera, som jag nu inte är i tillfälle att angiva.

Jag tror alltså, att om man vill främja och bekänna sig till den riktning, som förmenar, att arbetet för fångarnas upprättelse och stödjande ännu är det viktigaste, bör man antaga Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag, som ju är detsamma.

Jag ber, herr talman, att varmt få yrka bifall till detta förslag.

Herr Rydén: Herr talman! Jag skall endast be att få säga några få ord. Jag vill bara framhålla, att man inte bör

röra sig med allmänna talesätt om behovet av humanisering av fängvården o. dyl. för att blanda bort korten här. Det är nu fråga om den centrala organisationen, organisationen av ledningen för fängvårdsväsendet. Enligt min uppfattning kommer hela detta arbete för att förbättra fångarna i väsentlig mån att vila på de lokala arbetskrafter, som komma i direkt personlig beröring med fångarna.

Ang. reglering av löneförhållanden m. m. vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten.

(Forts.)

Jag vill inte säga, att när fängvårdsväsendet en gång blir omorganiserat, som det i framtiden skall bli, det inte kommer att krävas ett mycket större utrymme än nu, kanske även i ledningen, för de sociala synpunkterna, men vad jag opponerar mig emot, det är, att man under nuvarande förhållanden bygger upp en stor och tung apparat för handhavandet av ett förvaltningsområde, så litet som detta är. Den nuvarande kanslibyrån delas nu upp, om jag skall räkna noga, i tre byråer eller tre avdelningar. En kärna av den gamla kanslibyrån kommer sålunda att stå kvar, vidare få vi den nya sociala avdelningen, och så till slut höjer man upp arbetskrafterna på den avdelning som för närvarande har att sköta straffregisterföringen till en särskild avdelning eller byrå med en byrådirektör som chef.

När jag ser efter, vilka uppgifter som bli kvar att sköta för kanslibyrån, synes det, såvitt jag kan förstå, i huvudsak endast vara de viktiga ärenden, som röra den villkorliga frigivningen — om jag undantager alla dessa bagatellsaker, som jag nyss nämnde, om tjänstledighet åt vaktkonstaplar o. s. v. Jag måste även ifrågasätta — jag tror, att herr Pettersson i Bjälbo var inne på samma tanke — om det verkligen är en ändamålsenlig organisation att ha en social avdelning men likväl skilja frågan om den villkorliga frigivningen från densamma. Jag har samma uppfattning, som jag hade år 1910, att man inte bör draga in under fängvårdsstyrelsen alla dessa hundratals bagatellmål, som borde kunna skötas av direktörerna ute vid fängelserna och vilka bara medföra skrivelser och omgång. Vidtager man förändring i instruktionen för fängvårdsstyrelsen i sådan riktning, att den befrias från sådana angelägenheter, kommer därmed det väsentliga av vad som skulle kvarstå under kanslibyrån att falla bort.

Jag vill vidare med anledning av herr Nilssons i Landeryd yttrande framhålla, att i avseende å arbetskantoret ingen ändring inträder genom det förslag, som här är framlagt och som ansluter sig till regeringspropositionen. Arbetskantoret finnes, och arbetskantoret kommer att finnas kvar.

Herr Leander sade, att arbetet växer för fängvårdsstyrelsen, och att det inte är underligt, att man under sådana förhållanden vill öka arbetskrafterna så väsentligt, som här skett. Ja, det beklagliga med det föreliggande ärendet är just, att man inte här har ett ordentligt material, varav man kan se, hur arbetet vuxit. Detta kanske kan förklaras därav, att det under de senaste åren rätt fullkomligt abnorma förhållanden i fängvården. Men skulle det vara så, att dessa abnorma förhållanden legat till grund för

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.

(Forts.)

det material, varpå man byggt denna organisation, måste det anses orimligt. Jag tror inte för min del, att brottsligheten och fångarnas antal under normala tider är i sådan tillväxt, att det kan rättfärdigas att bygga ut organisationen av fängvårdsstyrelsen på det sätt, som här är föreslaget.

Herr Leander nämnde, att det nu borde vara all right i denna sak. Nu har, sade han, löneregeringskommittén sett på frågan, regeringen har sett på den, och statsutskottet har också sett på den. Ja, jag skulle kanske sagt detsamma, om löneregeringskommittén sett ut så, som den såg ut för några år sedan. På den tid Carl Persson i Stallerhult satt i kommittén, fanns det alltid ett öga, som var vaket i detta avseende. Man sysslar mycket bra med rena lönesynpunkter uti kommittén. Men jag är icke övertygad, att de nuvarande ledamöterna besitta fullt samma erfarenhet som den gamla uppsättningen i löneregeringskommittén hade beträffande själva organisationsfrågorna. Dessa gamle hade varit med om att organisera hela förvaltningen och därunder samlat en betydande fond av erfarenhet.

Men om man skulle åberopa, att så många granskande ögon funnits, så skulle jag vilja säga: nog skulle det vara bra underligt, om riksdagen, när de fängvårdssakkunniga avstyrkt, att dessa platser skulle bliva förda på ordinarie stat. likväl skulle sätta dem på ordinarie stat och därmed låsa fast denna sak för framtiden. Så gjorde vi icke förr, och jag tror, att det föreligger starka skäl för riksdagen att här iakttaga varsamhet. Det är icke, såsom herr Leander antydde, mitt gamla statsutskottshjärta, som här talar, utan det är det enkla sunda förstånd, som förr hade gehör här i kam-maren, och jag tycker, att det borde få tala även i fortsättningen. Här kommer ingen i sjön, om riksdagen nu avhåller sig från att låsa fast denna organisation, till dess vi få se vad de sakkunniga komma att föreslå beräffande organisationen i dess helhet.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr L ö f g r e n i Stockholm: Herr talman! Jag skall icke upptaga tiden mycket, utan vill endast i största korthet be att få tillstyrka bifall till det här framlagda förslaget. Särskilt är jag synnerligen tillfredsställd över, att frågan om inrättande av en central social byrå inom fängvården synes ha utsikter att bliva förverkligad. Det har varit ett önskemål, som man länge hyst i de kretsar, som haft med fängvården att göra, att få de sociala frågorna behandlade av en sådan central byrå inom fängvårdsstyrelsen, och den regering, i vilken jag satt, och i vilken herr Rydén också var ledamot, har upplagt planen till den organisation, som nu står, hoppas jag, inför sitt förverkligande.

Det är dock en punkt, rörande vilken jag skulle önska få någon upplysning eller något förtydligande, vad som Kungl. Maj:ts förslag innebär. I sakkunnigeförslaget till inrättande av denna sociala byrå har man förutsatt, att chefen för denna byrå nödvändigtvis skulle vara en fängvårdstjänsteman. Emellertid synes det mig knappast

föreligga skäl för att en dylik begränsning av möjligheterna till val av lämpligaste personen göres, utan jag ifrågasätter, huruvida man icke bör söka den lämpligaste mannen för en dylik befattning var helst man kan finna honom, och särskilt äro de sociala ärendena inom fångvårdsstyrelsen av den art, att det icke är sagt, att den lämpligaste kandidaten finnes inom fångvårdsstyrelsen utan kanske snarare bland personer, som ha sin verksamhet utom densamma.

*Ang. reglering
av löneförhållanden m. m.
vid fångvårdsstyrelsen och
fångvårdsstaten.
(Forts.)*

Under förutsättning, att klarhet vinnes på denna punkt i den riktning, jag nu angivit, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Ekeberg: Herr talman! Den passus i lönereglingskommitténs betänkande, som berördes av herr Löfgren i Stockholm, har naturligtvis icke undgått min uppmärksamhet. Jag vill emellertid betona, att någon motsvarande punkt icke återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition och icke heller i utskottets betänkande. Den befattning, som det här gäller, chefsbefattningen för den sociala avdelningen, skall ju tillsättas av Kungl. Maj:t, och Kungl. Maj:t kommer givetvis härvidlag att känna sig obunden av alla formella skrankor. Jag har för övrigt anledning att antaga, att man inom lönereglingskommittén med detta uttryck, som kanske icke är fullt lyckligt valt, ej avsett att betona annat, än att byrådirektören i fråga bör äga praktisk erfarenhet i ärenden, som falla inom avdelningens verksamhetsområde. Hur den praktiska erfarenheten är vunnin, bör därvid givetvis icke tillmätas någon betydelse. Kungl. Maj:t bör utse den, som vid en allsidig prövning befinnes vara den för platsen mest lämpade.

Jag vill tillägga några ord med anledning av den debatt, som här förts. Jag vill då till en början nämna, att det icke blir en korrekt jämförelse i detta fall, om man jämför denna organisation med organisationen av 1910, bland annat därför, att sedan dess till fångvårdsstyrelsen blivit överförda vissa uppgifter, som då icke hörde till densamma. Jag syftar på befattningen med straffregistrets förande, som då tillkom justitiedepartementet och där handhades av en tjänsteman i byråchefsggraden. Nu föreslås härför en befattningshavare i byrådirektörs ställning.

De ändringsförslag, som här äro väckta, äro icke av någon större räckvidd och avse endast frågan, huruvida de båda byrådirektörstjänsterna vid sociala avdelningen och arbetskontoret skola stå å extra eller å ordinarie stat. Jag vill understryka vad som här förut betonats, nämligen att den ena av dessa tjänster, byrådirektörstjänsten vid arbetskontoret, motsvarar en befattning, som redan nu står å ordinarie stat och är förenad med en avlöning, ungefär motsvarande byrådirektörs. Skillnaden är endast den, att befattningen för närvarande tillsättes för fem år åt gången. Den stora nyheten är upprättandet av den sociala avdelningen, och jag tror, att det är så starka penitentiära skäl, som tala för denna åtgärd, att det skulle

Ang. reglering
av löneförhål-
landen m. m.
vid fängvårds-
styrelsen och
fängvårds-
staten.

(Forts.)

vara en olycka, om icke chefen för avdelningen komme på ordinarie stat. Genom att få föreståndaren på ordinarie stat vinner man möjligheten att förvärva en verkligt kompetent kraft. Eljest får man kanske icke någon dugande förmåga, som vill lämna sin plats för att mottaga ett förordnande. Om byrådirektören försättes på ordinarie stat, får han också större auktoritet, vilket han behöver i den inspektionsverksamhet, som kommer att åligga honom. Jag betonar, att hans uppgifter delvis äro sådana, som nu icke alls åligga fängvårdsstyrelsen, och dels sådana, som visserligen redan nu tillkomma styrelsen, men som i verkligheten till stor del måste stå tillbaka för andra uppgifter. Jag får vidare betona, att om dessa byrådirektörer ställas på extra stat, svårigheter uppstå därigenom, att man nödgas till befattningen förordna en person, som har annan tjänst. Å dennes ordinarie tjänst måste sedan återigen annan förordnas, och så vidare. Häri ligger ytterligare en svaghet.

För min del är jag övertygad, att detta behov är av permanent natur, och jag tror icke, att de uppgifter, varom det här är fråga, kunna komma att decentraliseras. Om emellertid på denna punkt fängvårdssakkunniga få rätt, tror jag saken är ganska lätt hjälpt med hänsyn till de regler, som enligt förslaget skola gälla för de till fängvården hörande tjänstemännens skyldighet att underkasta sig transport.

Däremot vill jag betona, att ett bifall till det förslag, som herr Pettersson i Bjälbo framställt, icke utan vidare kan realiseras. De herrar, som anslutit sig till förslaget, torde ej ha observerat, att vid ett bifall till detta förslag, så som organisationen nu är lagd, en ordinarie befattningshavare inom fängvården kommer att sakna för honom lämpad ordinarie befattning. Resultatet måste alltså, så vitt jag förstår, bli, att ärendet ginge tillbaka och bleve föremål för ny utskottsbehandling.

Här har vidare talats om decentralisation av vissa ärenden, som nu tillhöra fängvårdsstyrelsen. Jag är den förste att erkänna, att det kan vara ett önskemål att få till stånd en decentralisation av många ärenden inom hela vår statsförvaltning, och jag kan tillägga, att denna fråga för närvarande är föremål för regeringens uppmärksamhet i avseende å samtliga statsdepartement. Då jag emellertid försökt att efter min förmåga sätta mig in i den speciella fråga, som här föreligger, har jag kommit till det resultat, att de ärenden, som här av en talare ifrågasatts till decentralisation, visserligen till antalet äro ganska betydande, men att de i fråga om arbetsbördan väga fjäderlätt, då de äro av den art, att de endast i ringa grad upptaga vederbörandes tid. Däremot skulle hos kansli- byråchefen alltjämt ligga kvar många ärenden av stor betydelse, vilka enligt min mening till fullo kräva sin man.

Jag skall, herr talman, inte längre tänja ut denna debatt. Sedan numera första kammaren utan diskussion eller votering bifallit det föreliggande förslaget, vågar jag uttrycka den förhoppningen, att denna kammare också skall följa det enhälliga statsutskottet.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till berörda hemställan med den av herr Pettersson i Bjälbo under överläggningen föreslagna ändring däri; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Ang. reglering av löneförhållanden m. m. vid fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten.

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 122, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den av herr Pettersson i Bjälbo under överläggningen föreslagna ändring däri.

Omröstningen utföll med 89 ja, men 91 nej, och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan med den av herr Pettersson i Bjälbo under överläggningen föreslagna ändring däri.

§ 6.

Vidare föredrogs vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättning åt lappfogdar m. m.;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av en Holmö fattigvårdssamhälle ävilande skuld; och

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för anskaffande av en motorpatrullbåt för tullbevakningen i Göteborg.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922 ävensom en i ämnet väckt motion.

Ang. förordning om allmän fastighetstaxering m. m.

Genom proposition den 18 mars 1921, nr 214, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922.

I sammanhang med denna proposition hade utskottet till behand-

Ang.
förrådning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Ports.)

ling förehaft en i anledning av propositionen inom andra kammaren väckt motion, nr 305, av herr *Magnusson* i Skövde.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med avslag å ovanterörda motion och med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte antaga

I) i punkten intaget förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922; och

II) i punkten intaget förslag till förordning om fastighetstaxering åren 1923 och 1924.

Vid betänkandet voro likväl fogade

dels åtskilliga reservationer i fråga om särskilda delar i de av utskottet framlagda förslagen;

dels ock reservation beträffande motiveringen av herrar *Wohlin*, *Jonsson* i Hökhult och *Olsson* i Kullenbergstorp.

Vidare hade Kungl. Maj:t i en likaledes den 18 mars 1921 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 215, föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922.

I samband med propositionen nr 215 hade utskottet till behandling följande med anledning av densamma väckta motioner, nämligen:

I: 203, av herr *Johansson* i Kälkebo;

I: 204, av herrar *Ivar Pettersson* och *Tjällgren*;

II: 304, av herr *Ericsson* i Arboga;

II: 306, av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.*; samt

II: 307, av herr *Jonsson* i Risinge *m. fl.*

Uti sitt över sistberörda proposition avgivna ävenledes å dagens föredragningslista upptagna betänkande, nr 37, hemställde utskottet, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte

A), under förutsättning att riksdagen i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 36 antagit förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, antaga i propositionen intaget förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922; samt

B) förklara, att motionerna

I: 203, av herr *Johansson* i Kälkebo;

I: 204, av herrar *Ivar Pettersson* och *Tjällgren*;

II: 304, av herr *Ericsson* i Arboga;

II: 306, av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.*; samt

II: 307, av herr *Jonsson* i Risinge *m. fl.*;

i den mån de icke blivit av utskottet beaktade, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid betänkandet nr 37 voro fogade åtskilliga reservationer i fråga om särskilda paragrafer i författningsförslaget.

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Sedan herr talmannen anmält utskottets betänkande nr 36 till handläggning, begärdes ordet av

Herr R ö i n g, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningen av bevillningsutskottets betänkande nr 36 föreslår jag: att i sammanhang med detta betänkande företages till avgörande bevillningsutskottets betänkande nr 37;

att betänkandena vart för sig föredragas med iakttagande att utskottets respektive hemställanden föredragas först efter genomgåendet av vederbörande författningsförslag;

att vederbörande författningsförslag föredragas, där så erfordras, paragrafvis med promulgationsstadganden och rubriker sist, men att vid behandlingen av var och en av 4, 5, 6 och 8 §§ i förslaget till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922 föredragas även de till respektive paragrafer hörande anvisningar;

att vid behandlingen av 1 § i det under punkt I i bevillningsutskottets betänkande nr 36 upptagna förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, diskussionen må omfatta båda betänkandena i deras helhet;

att efter 12 § i det under punkt I i betänkandet nr 36 upptagna författningsförslaget föredrages instruktionen för värdesättning å skogsmark och växande skog och efter 26 § i det under A) i bevillningsutskottets betänkande nr 37 upptagna förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922 de till samma förslag hörande formulär;

att förslagens text ej må behöva uppläsa i andra delar än sådana, beträffande vilka uppläsning begäres; samt

att för den händelse något av författningsförslagen kommer att i en eller annan del återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i avseende å delar, vilka blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Denna hemställan bifölls.

I enlighet härmed företogs först till behandling betänkandet nr 36.

Det av utskottet under I framlagda förslaget till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922.

Efter föredragning av 1 § anförde:

Herr O l s s o n i Kullenbergstorp: Herr talman, mina herrar! Då vi nu gå att behandla det föreliggande synnerligen viktiga ärendet, skall jag genast förutskicka den anmärkningen, att oaktat jag inte kunnat finna, att den provisoriska lösning av kommunalskatte-

Ang.
förrådning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

frågan, som skedde vid fjolårets riksdag, i alla hänseenden var den bästa, som då kunde ha kommit till stånd, jag dock ansett mig skyldig att lojalt ställa mig på den basis, som grundlagts med detta beslut, och att taga följderna av detsamma. Vad jag nu här kommer att yttra skall sålunda i ingen mån vara beroende av den ståndpunkt, jag intog till frågan i fjol, utan skall helt och hållet hänföra sig till de förslag, som innefattas i de två föreliggande propositionerna och utskottsbetänkandena.

När jag gått att så noggrant jag kunnat sätta mig in i dessa förslag, har det stått tämligen klart för mig, att de förändringar i avseende å det nuvarande taxeringsförfarandet och sättet för taxeringsvärdenas åsättande, som här föreslås, äro högst väsentliga. Såsom dessa förändringar äro lagda på åtskilliga punkter, har jag hyst och hyser fortfarande rätt stora tvivel, om tillräckliga förarbeten härvidlag äro gjorda och hinna göras, innan man nu på hösten skall skrida till taxeringen — jag skall senare återkomma till detta. Det är på många områden, som man brutit med det gamla. Det var framför allt en sida av saken, som vi diskuterade i fjol och som särskilt understrukits i de kungl. propositionerna. Det framhölls då, att man måste komma fram till något grundligare, klarare och mera rättvisa bestämmelser i avseende å åsättandet av värden på fastigheter, enkannerligen jordbruksfastigheter. Ty det var det stående temat i fjol, att över huvud taget jordbruksfastighet alls icke var beskattad i enlighet med sitt värde eller att den över huvud icke var rimligt beskattad; det ansåg man nära nog vara en regel. Då är det klart, att när man nu, såsom de här förslagen innehålla, går fram över allt från den utgångspunkten, att man skall taga enhetsvärdet av vad som skall beskattas, man måste ha noga reda på storlek, areal etc. och fördelningen härav, om man över huvud taget skall få ett slutresultat, som ens blir någorlunda tillfredsställande. Eljest blir detta i fråga om vissa taxeringar sämre än den nuvarande ordningen, enligt vilken man så att säga mera taxerar på känn. Jag tror, att det är ytterst svårt att åstadkomma dessa sifferuppgifter, arealuppgifter etc., på den korta tid, som nu återstår, till dess arbetet egentligen skall taga sin början.

Jag har dock för att icke beskyllas för att på något sätt vilja sabotera majoritetens beslut ansett mig pliktig att oaktat mina ytterst stora betänkligheter gå med på, att man skall få börja taxera nu omedelbart, d. v. s. under 1922. Om resultatet icke blir tillfredsställande, så kommer ansvaret att i stort sett falla dels på experterna och de sakkunniga och dels naturligtvis på den majoritet, som i fjol dikterade beslutet.

Jag har härmed uttalat den uppfattning, som jag ansett mig pliktig att uttala. Ty jag vill icke på något sätt göras ansvarig, om man sedan kommer och visar att det här gick icke som det borde, just därför att tiden var för kort och för litet förarbeten blivit gjorda.

Då jag gick närmare in på att undersöka själva innehållet i den kungl. propositionen nr 214, som behandlas i bevillningsutskottets betänkande nr 36, så fann jag i denna proposition några saker synner-

ligen anmärkningsvärda, och det var i främsta rummet det, att man tycktes såväl hos Kungl. Maj:t som hos de sakkunniga blott haft blicken riktad på en sak, nämligen hur mycket och på vad sätt man skulle kunna få den mesta skatten. Något annat skäl kan jag nämligen icke finna, varför man flyttat över taxeringsenheten från den kamerala fastigheten och lagt den på brukningsenheten. Det är ägnat verkligen att förvåna och att förvåna på det allra högsta, att det förslaget har kunnat passera de sakkunniga, som ovillkorligen i sin verksamhet förut måste ha märkt, vilken oändlig betydelse på många andra områden utom på skatteområdet ett taxeringsvärde på en kameral enhet har. Och än mer förvånad måste man bliva, att Kungl. Maj:t framlagt ett dylikt förslag. Det visade sig också, då vi i utskottet skulle gå närmare in på denna sak, att den i grund och botten var ohållbar. Jag får erkänna, att jag vunnit åtskilliga rättelser, naturligtvis efter mycken prutning. Jag har, tror jag, kanske kommit så långt, att i stort sett de värsta svårigheterna blivit avlägsnade. Men om det, såsom jag tror, ännu brister på åtskilliga punkter, så kan jag åtminstone trösta mig därmed, att med det arbete, som jag hela tiden nedlagt på denna del, det blivit någon smula bättre, så att man kan hjälpa sig fram åtminstone för en bevillningstaxering. Ty det vill jag säga, att med den stora erfarenhet vi ha i vårt land om betydelsen av den kamerala enheten, så vore det alldeles oförsvarligt att kasta bort möjligheten att få beskattad varje kameral enhet. Och man vet av erfarenhet, hur det kan vara beträffande vissa brukningsenheter, att olika delar kunna tillhöra olika kommuner och för övrigt även olika taxedistrikt och att det således måste anses omöjligt att under sådana förhållanden få en enhetlig taxering efter likartade grunder.

Jag skall sedan be att få övergå till själva beskattningsobjektet. Det första, som vi då träffa på och som mycket bryter mot de nuvarande förhållandena, det är taxeringen av skog och av skogsmark. Jag, som bor i en ort, där man sannerligen icke har mycket av den utmärkta nyttighet, som skog är, kan naturligtvis icke ha någon personlig erfarenhet om, hur man bäst skall gå fram vid beskattning av skog. Men detta innebär å andra sidan den fördelen, att jag objektivt kan se på saken, utan att det blir några enskilda intressen eller några valmäns intressen, som tynga mig. Då får jag säga, att i fråga om den här synnerligen artificiellt sammansatta taxeringsgrunden vill jag icke bedöma, om den träffar det rätta, när det gäller att lägga taxeringen och fastställa skatten på fast egendom i hufvudsak. Men jag vill heller icke fördölja, att jag givet anser och kommer allt fort att anse, att det hade varit mycket lyckligare, om man försökt övervinna de svårigheter, som framtråda vid en beskattning när skogen avverkas. När skogsskörden tages, må man gärna taga en stark beskattning, det tror jag den tål vid. Å andra sidan är jag övertygad om, att många svårigheter komma att visa sig, synnerligast om det blir så att säga en fast inrättning för framtiden, om jag skall beskattas för själva skogen, själva träden, som växa i kanske ett par mansåldrar, innan avverkning sker. Det är möjligt

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Ang.
förrådning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.

(Forts.)

att de, som uppgjort dessa förslag, här gått samma väg som beträffande den blivande skogslagstiftningen, nämligen att det hela skall bli alldeles ett urverk, att man skall avverka precis lika mycket år efter år. Då är det klart, att om tillämpningen blir sådan, kan det egentligen komma på ett ut hur man lägger beskattningen. Men så är helt säkert icke förhållandet på synnerligen många ställen, och framför allt äro de skogar, som planterats nere hos oss, nästan alla av lika ålder, och då förstår jag sannerligen icke, vilken rättfärdighet som ligger i att man skall betala skatt i 30 år — låt oss säga det, det kanske blir längre — för denna skog, innan den kan avverkas. Jag tror det är olyckligt och att det tvunget skall föranleda till en känsla hos skogsägaren, att han skall söka göra allt för att komma till en avverkning av skogen i syfte att slippa att betala skatt. Psykologiskt sett tror jag icke man kan komma ifrån denna uppfattning, även om jag å andra sidan mycket väl inser, att stora svårigheter möta även på den kanten, att man skall beskatta skogsinkomsten först, när man gör avverkning. Men jag tror, att dessa svårigheter icke varit alldeles öoverkomliga, och jag tror, att följderna av en dylik beskattning icke skulle hava visat sig så svåra i framtiden. Ty det är dock på framtiden vi ha att tänka.

Man kan visserligen invända mot mig, att vi ha haft en dylik beskattning förr. Såsom vi nu ha beskattningen lagd, skola hemman med skog taxeras efter värdet, och härvid har skogen ingått i det hela, så länge den står på rot, innan den skiljes från roten. Ja, jag tror icke, att tillämpningen av värdesättningen vid taxering av skog varit så sträng. Och dessutom, mina herrar, så ha åtminstone till för icke så länge sedan — man behöver icke gå så avsevärt många år tillbaka i tiden — skatterna i detta land icke varit så synnerligen farliga. Men nu tyder allt på att rena bottenskrapningen sker riksdag efter riksdag och att man i sista minuten söker att pressa fram till det yttersta vad man genom skatter och acciser kan komma åt. Det är allvarsamma saker det här gäller, och det blir därför av desto större vikt, att icke fel begås i så mätto, att man lägger skatten på föremålen till en sådan tyngd, att det verkar rent av förgörande på själva de föremål, på vilka skatten vilar. Jag förmodar, att män som äro djupare intresserade i denna fråga komma att yttra sig i densamma. Men jag skulle vilja säga, att frågan är av den vikt och betydelse, att en utredning i sammanhang med den blivande kommunal-skatteutredningen bör ske även efter den linjen, att den huvudsakliga skatten för växande skog blir att beräkna på grund av avverkningen. Jag tror, som sagt, att frågan är värd detta.

Jag skall nu icke vidare fördjupa mig i denna fråga, utan ber i i stället att få övergå till värdesättningen vid taxering av jordbruk och jordbruksfastighet. I de nuvarande taxeringsförrådningarna ha vi den bestämmelsen, att man härvidlag skall taxera efter det verkliga värdet, och det är nog det riktiga ordet, helt säkert det bästa ord man kunnat finna. Men frågan är just, vilket det verkliga värdet är. Den kungl. propositionen i fjol, som behandlades av det särskilda utskottet rörande kommunalskatten, hade proklamerat, att saluvärdet

utan vidare skulle vara det verkliga värdet; det var högst få jämförelser man gjorde beträffande saluvärdet, utan detta skulle vara det bärande. Den proposition, som är avgiven i år, bär i mångt och mycket spår av fjolårets proposition, såsom helt naturligt är för övrigt. Men man har på det ställe i lagen, där det gäller värdesättningen, kommit med en annan term och talar om »det allmänna saluvärdet». Ordföranden hos de sakkunniga, som bevillningsutskottet hade den förmänen att ha närvarande, då det behandlade de ifrågavarande propositionerna, gjorde sig all möda att bevisa, att i verkligheten var det allmänna saluvärdet eller åtminstone det saluvärde han avsåg alldeles motsvarande det, som man kallade det objektiva avkastningsvärdet. Ty han ville eliminera bort alla de andra faktorer, som inverka på ett saluvärde, t. ex. det vanliga om värdets påverkan av släktskap eller av vissa konjunktioner, som vore uppjagade etc. Och framför allt betonar han, liksom propositionen också ger vid handen, att man kunde omsätta enhetsvärdet, d. v. s. beräkna det per hektar åker, äng och dylikt, och på det sättet skulle man få fram ett värde, som han på samma gång ansåg vara ett verkligt och objektivt avkastningsvärde och likväl kunde fungera som det värde som av honom benämndes det allmänna saluvärdet. Det är ändå märkvärdigt, att när man fått ett visst slagord eller en viss term, har man svårt att lämna den, och jag fann alltför väl, att landskamrer Eiserman höll oerhört mycket fast vid sitt »saluvärde». Om man först åsätter en jordbruksfastighet, som det icke finns någon skog på och som är medelmåttigt bebyggd, ett enhetsvärde per tunnland eller hektar och sedan räknar ut vad det blir på hela arealen, så kan åtminstone icke jag förstå, hur man skall komma till saluvärdet. Kanske gör man det, men jag tror icke, att det blir ofta, utan att man kommer till ett värde, som antingen ligger över eller under det saluvärde egendomen hade, när den senast gick i handel. Men det blir ännu betänkligare, då man kommer till egendomar, som till stor del bestå av skog och skogsmark. Som propositionen och bevillningsutskottets förslag äro lagda, får man fram ett avkastningsvärde, som är teoretiskt beräknat. Hur man då, när värdet på de olika delarna av egendomen skall passas ihop, kan komma till det allmänna saluvärdet, som till sist skulle vara så avgörande, är åtminstone för mig alldeles omöjligt att förstå. Ty man skall väl i all rimlighets namn för att få det samlade värdet av egendomens olika delar icke utgå från några teorier utan taga hänsyn till vad egendomen avkastar, om man skall vara konsekvent och logisk. Men det är man icke i propositionen, och lika litet har utskottet varit det. Man har i stället varit utomordentligt rädd för att tala om, att det skall tagas hänsyn till det verkliga avkastningsvärdet. Jag skall också be herrarna se, hur man beräknar det där saluvärdet. Om vi slå upp bevillningsutskottets betänkande nr 36, sid. 30, läser man där följande: »Emellertid bör alltid tillses, att summan av de särskilda värden, som vid taxeringen åsättas, kommer att motsvara allmänna saluvärdet för fastigheten i dess helhet.» Jag vill ännu en gång understryka, att det är oförklarligt, hur man skall kunna få fram saluvärdet, när det gäller en fastighet, som huvudsakligen

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Ang.
förförordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

är skogsfastighet och har en mindre odlad areal. Rörande denna fråga ha några ledamöter av utskottet avgivit en reservation. Genom ett missöde har det emellertid blivit ett tryckfel häri, varför ett kartongblad utdelats, vilket jag ber herrarna observera vid det yrkande jag framdeles kommer att göra.

Jag har icke tid att ingå på alla de här sakerna, ehuru de äro av utomordentlig betydelse, utan jag nödgas hålla mig till de allra viktigaste. Bland allt annat, som man skall taga hänsyn till vid uppskattning av en jordbruksfastighet, är, om där till äventyrs finnes något, som man i propositionen och i betänkandet kallar tomt- och industrivärde. Ja, det är naturligtvis lätt att klara upp detta, om man nyligen sålt en tomt. Men varken i propositionen eller i detta betänkande är det minsta antytt, att det skall vara definitivt klart, att det föreligger ett tomt- eller industrivärde, utan i propositionen talas i förbigående om, att en jordbruksfastighet »kan äga» ett sådant värde, vilket utskottet har ändrat till »äger». Jag kan verkligen icke se, att det i realiteten är synnerligen stor skillnad på de båda uttrycken. Man sade också tydligt i utskottet, att egendomen icke behöver vara nyligen såld för att man skall kunna säga, att den äger tomt- eller industrivärde, utan taxeringsnämnden kan ändå på förhand fastslå, att en jordbit äger tomtvärde, ehuru den blott begagnas till jordbruk. Jag har icke kunnat gå med på en sådan åskådning, utan jag är tvärtom av den mening, att om det uppstår oförtjänt värdestegring, bör den beskattas på sådant sätt, som vi förut resonerat om i den här kammaren. Det är först, om en sådan värdestegring är för handen, som jag anser, att den kan och bör beskattas. Men jag vill hemställa till herrarna, hur det skulle se ut, om man råkar vara granne till en person, som sålt sin egendom till industritomter. Då kan man bli uppskattad för industrivärdet på en del av sin egendom, oaktat man icke på en mansålder säljer en enda tomt. Tag gärna skatt av folk, som verkligen haft inkomst att skatta för. Men att taga skatt på en fastighet, bara därför att en myndighet eller en korporation eller vad det vara må tycker, att det skulle kunna letas upp ett visst värde på densamma, det finner jag vara en fullkomlig orimlighet ur jordbrukarnas synpunkt, vilka ej ha annat att betala skatt med än avkastningen av sitt jordbruk. Jag har också vid den punkt, som berör denna sak, varit med om att avgiva en reservation.

Så komma vi till sättet för taxeringens verkställande. Det har i mångt och mycket förbättrats emot vad som var ifrågasatt i fjol, och man har nu infört någonting liknande den gamla bevillningsberedningen, nämligen i form av en beredningsnämnd. Det är otvivelaktigt ett plus i det här förslaget, och över huvud tror jag också, att det icke skall vara absolut omöjligt såsom man lagt taxeringsförfarandet att få till stånd en förnuftig taxering av jordbruks-egendomar. Men man kan dock icke neka till, att den här beredningsnämnden gjorts till vad jag skulle vilja kalla blott och bart en rådgivande eller förslagsgivande institution. Den har ju

icke själv det minsta att besluta om, utan skall endast avgiva förslag till beskattning av respektive fastigheter, och det kan därför sättas i fråga, om man organiserat taxeringsnämnden på det allra bästa sättet. Det har varit en ytterst skarp strid inom utskottet rörande den frågan, och jag medger, att skäl kunna tala för ändring både i ena och andra riktningen. Men vad åtminstone jag har ansett vara ett grundligt fel är, att ingen av de ledamöter av taxeringsnämnden, som utses av resp. kommuner, har rättighet eller skyldighet att närvara vid taxeringen i hela distriktet. Det är en sak, som jag anser vara ett så grundligt fel, att då man vill ha en bättre taxering och en bättre överblick av förhållandena inom olika distrikt, man icke velat medge de lokalt valde att utse en gemensam representant att vara närvarande. Man reste mot det förslag jag härutinnan framställde vad jag tyckte vara de obotfärdigas förhinder. Då förslaget icke vann understöd inom utskottet, ansåg jag utsiktslöst att gå fram med egen reservation, helst som det föreliggande förslaget blir ett försök — jag ber åtminstone, att det måtte betraktas blott och bart som ett försök, ty eljest får jag säga, att man sannerligen gått för långt med avkopplingen av folket och dess representanter inom resp. kommuner, där beskattningen äger rum.

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Jag skall icke upprepa någonting sådant som att svenska folket skall sig självt beskatta, ty det är nog uppfyllt i det här fallet teoretiskt sett. Vi utsträcka rösträtten i kommun och stat allt längre och djupare, för att folket skall taga sitt öde i egen hand. Men man behöver icke vara någon skarpsynt iakttagare för att se, att parallellt härmed också går det, att man stryker bort inflytandet av de valde och lägger avgörandet hos de administrativa myndigheterna eller på annat sätt, som måhända knappast kan kallas administrativt. Man skapar så att säga en helt annan miljö än förr för folkets deltagande i de allmänna sakerna, både då det gäller beskattning och andra angelägenheter. Enligt min mening stannar det bara vid deklarationer om utsträckning av rösträtten hos folket, men när det sedan gäller att utöva rösträtten, betyda de, som väljas, och som skola deltaga i arbetet på djupet, bra litet, det få vi ändå erkänna.

Det är just detta, som har gjort, att förslaget fått väl mycket smak av officiell ämbetsmannamässighet eller vad herrarna vilja kalla det, och en sådan ämbetsmannamässighet vinnes just, eller åtminstone sättes själva pricken över i-et genom bestämmelsen, att om ledamöter i beredningsnämnd utses i en socken, och detta val efter klagan upphäves av Konungens befallningshavande, och om sedan nya ledamöter väljas av socknen, men Konungens befallningshavande ånyo underkänner även dessa, Konungens befallningshavande själv har att tillsätta ledamöterna. Man sade inom utskottet, att detta skulle ha inträffat en enda gång, och det är verkligen väl mycket, att göra en lagstiftning för något, som hänt en enda gång. Men om man ser efter, vilka egenskaper de valde skola ha, finner man, att de rätteligen skola tagas ur fem olika

Ang.
förrordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

kategorier, men att man i små kommuner endast skall tillsätta två personer. Jag begriper då icke, huru dessa två, utom i särskilda undantagsfall, skola kunna fylla alla bestämmelser, som lagen önskar och kanske Konungens befallningshavande fordrar, att de skola uppfylla. Och det blir just i dessa fall, då bestämmelserna äro omöjliga att uppfylla, som man kommer att säga: Konungens befallningshavande utser ledamöterna; herrarna ha inte med saken att göra vidare.

Det är också betecknande för den andra sak, som jag yttrade mig om, att detta saluvärde synes ha rent fascinerat alla, som haft med denna fråga att göra, så att man ifrån fjolårets proposition lånat även den bestämmelsen, att sedan man letat ut det där allmänna saluvärdet, skall man införa det värdet på de egendomar, som äro sålda under de sista fem åren. Och det skall införas först i längderna. Man skall inte taga taxeringsdistrikten i ordning efter begynnelsebokstäverna eller vilken ordning man annars har. Nej, man skall taga dessa nyssnämnda egendomar först och använda dem som måttstock för det hela. Likväl säger man: Nej, det är ingenting bevänt med det allmänna saluvärdet, det är just ett avkastningsvärde.

Nu ber jag herrarna märka, att då jag yttrar mig om avkastningsvärde, menar jag naturligtvis icke ett värde, beräknat på vad en egendom, som är vanskött, avkastar, utan tvärtom vad en egendom, som skötes ordentligt och är ordentligt bebyggd med de jordförhållanden, som finnas, verkligen kan avkasta, på så sätt, att vad den ger i rimligt arrendevärde kapitaliseras. Detta anser jag vara en iörfnuftig grund, och det blir nog den princip, efter vilken vi i framtiden bli nödsakade att gå. Men vi få kanske slitas mycket med det allmänna saluvärdet eller något dylikt ännu i många år, just därför att man tror, att man icke kan komma åt bönderna riktigt utan att ha denna bestämmelse. Jag är dock övertygad om, att det försöket är dömt att misslyckas, ty då denna ställning varit obällbar i fråga om skogen, kan jag icke förstå annat än att man måste lämna saluvärdets begrepp även för fastighet i övrigt, i synnerhet som väl skog i mer eller mindre mån torde finnas på bortåt två tredjedelar, kanske mer, av Sveriges jordbruksfastigheter.

Jag skall härmed sluta. Detta sammanträde skall väl icke bli så långt, och herrarna längta väl efter att fatta beslut. Men jag har icke kunnat vara med om dessa saker, som alltför mycket brutit emot den åskådning, som jag har på detta område. Då mindre frågor gått mig emot, har jag fått låta dem fara för att icke i onödan belasta riksdagens protokoll och för övrigt just av hänsyn till att den majoritet, som i fjol antog detta förslag och kommenderade: »Så skall det vara! Så skola ni göra!», har — det vill jag ännu en gång erinra om — ansvaret för detta. Men att jag alldeles uppenbart skulle gå med på saker, som jag anser vara grundfel i det hela, det är ändå för mycket begärt. Det är därför, herr talman, som jag skall förbehålla mig, att då de olika para-

graferna förekomma, yrka de ändringar, jag anser påkallade. För närvarande har jag endast att yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Ang.
förfordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.

(Forts.)

Herr Magnusson i Skövde: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke upptaga kammarens tid med att ingå på någon närmare kritik av den föreslagna förordningen och förfarandet vid taxering, därför att min mening i många fall, ja i de väsentliga delarna därvidlag överensstämmer med de uttalanden, som gjorts av den föregående talaren. Emellertid torde det väl vara flertalet av kammarens ledamöter bekant, att jag väckt en motion med anledning av de föreliggande propositionerna — en del av kammarens ledamöter torde väl t. o. m. ha läst densamma — vari jag påyrkat betydande förändringar i fråga om taxeringsmyndigheterna.

Då man givetvis härvidlag kan resa den frågan, huruvida det beslut, som förra årets riksdag fattade, och den skrivelse, som riksdagen då avlät i det föreliggande spörsmålet, var av den förpliktande art, att man på grund därav skulle vara skyldig att antaga det föreliggande förslaget, vill jag förklara, att jag för min del icke kan dela den meningen. Jag skall icke vidröra huru mycken uppmärksamhet, som av riksdagen ägnades åt denna del av beslutet och skrivelsen, men jag ber att få påpeka, att riksdagen i skrivelsen uttalat sig för en allmän fastighetstaxering år 1922 och skisserat vissa former för denna taxering, men att utskottet självt icke vågat gå längre, då det på sidan 9 i sitt utlåtande nr 37 säger: »I motsats till vad som gjorts gällande i motionen II: 306 måste utskottet för sin del fastslå, att ett godkännande av ett förslag, som i huvudsak bygger på de principer, för vilka 1920 års riksdag uttalade sin sympati...», d. v. s. utskottet vågar icke gå längre än att säga, att 1920 års riksdag uttalat sin sympati för vissa riktlinjer för den ifrågasatta taxeringsreformen. Att detta skulle innebära en ovillkorlig förpliktelse att antaga det föreliggande förslaget, kan jag för min del icke finna, och det är också av den anledningen, jag tillåtit mig att yrka på en betydande förändring i det föreliggande förslaget till förordning om taxeringsmyndigheter.

Det kan ju kanske sägas och tyckas, att frågan om taxeringsnämndernas sammansättning är en obetydlig sak gent emot den stora frågan att kunna åstadkomma en rättvis och likformig taxering och att man inför detta krav måste låta invändningarna mot de nya formerna för taxeringsnämndernas sammansättning fara. För min del kan jag icke biträda en sådan mening, och jag kan icke biträda den även av det skälet, att det synes mig, att vi under de senaste åren blivit så översvämmade med nydaningar och med allmänhetens besvärande, att det är nödvändigt, att man reser en bestämd front och ett bestämt motstånd mot detta. Jag har icke kunnat känna mig övertygad om att det skulle vara omöjligt för de vanliga taxeringsnämnderna — möjligtvis med vissa förändringar — att kunna verkställa den ifrågasatta fastighetstaxeringen. Givetvis kunna ju föreskrifterna och grunderna för taxeringsförfarandet ändras med

Ang.
föreläsning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.

(Forts.)

hänsyn till dessa nämnder, men jag tror fortfarande, att det kunde ha varit möjligt för de ordinarie taxeringsnämnderna att verkställa omtaxeringen av fastigheterna i enlighet med det förslag, jag och åtskilliga medmotionärer tillåtit oss framställa.

Vidare kan man då givetvis säga, såsom också sagts, dels att deras tid icke skulle räcka till för detta, dels ock att de i varje fall finge använda betydligt längre tid för taxeringsarbetet. Det är ju uppenbart, men å andra sidan tror jag, att det skulle innebära en viss tidsbesparing emot att tillsätta två nämnder. Vidare vill jag påpeka, att det för den stora allmänheten givetvis skulle innebära en betydande minskning i besvär. Jag behöver icke här upptaga tiden med att uppräknat i vilken oerhörd grad allmänheten besväras med allehanda uppgifter och deklarationer, och jag tror mig våga säga, att man har gått därhän med detta besvär — jag tillåter mig härvidlag att upprepa, vad jag sagt i motionen —, att man snart torde närma sig bristningsgränsen. Man kan komma till en punkt, då allmänheten helt enkelt allmänt börjar vägra att finna sig i dessa uppgifter. Jag ber att få påpeka, att det icke är fråga om att allmänheten, som det här gäller, ämnar vägra eller någonsin tänkt vägra att lämna nödiga uppgifter och deklarationer om sina fastigheter, men jag ber att få betona, att med den allmänna valhänthet, som förefinnes för den enskilde i fråga om uppsättandet av dessa uppgifter, det dock är en betydlig skillnad och förenkling, om detta får ske en gång mot om det skall göras två gånger. Det föreliggande förslaget innebär dels en deklaration i september innevarande år och dels en i vanlig tid nästa år. Detta betyder för de flesta helt enkelt, att de få gå två gånger till den hjälpare, som skall uppsätta deras deklarationer, i stället för en gång, och det är dock en betydande skillnad.

Vidare torde böra påpekas de oerhört stora kostnader, som taxeringarna nu börjat draga, kostnader, som sannerligen icke bli mindre, därigenom att man nu åstadkommer nya taxeringsverk. Jag har visserligen i motionen tillåtit mig påpeka, att man enligt min uppfattning skapar taxeringsnämnder i ämbetsverksstil, och jag kan icke undgå att hysa den farhågan, att detta är inkörsporten till en sådan omläggning av taxeringsrämnderna och taxeringsförfarandet, att detta i framtiden kommer att handläggas icke såsom hittills av folkvalda nämnder utan av ämbetsverk. Det är möjligt och det kan låta sig sägas, att därigenom åtskilliga vinster eller åtminstone någon sådan skulle kunna vara att anteckna i rent taxeringshänseende, men å andra sidan medförde det nog så stora olägenheter och kostnader och en så betydande inskränkning i vår gamla kommunala självstyrelse, att jag tror, det är skäl att tänka sig för icke blott en utan både två och tre gånger, innan man går med på någonting sådant.

Utskottet har emellertid icke velat godkänna det förslag till taxeringsförfarande, som jag här har framställt. Det finnes givetvis inte stora förhoppningar att kunna åstadkomma någon ändring i det förslag, som utskottet här har kommit med. Då emel-

lertid utskottet icke velat gå på den linje, som jag här har tillåtit mig föreslå, och då det givetvis — på det sätt ärendet ligger — inte är möjligt att formulera ett yrkande i enlighet med min motion, och då jag vet, att det yrkande jag nu tänker göra också kommer att framställas i första kammaren, ser jag mig nödsakad att yrka avslag å det hela. Jag nödgas göra det, därför att jag inte tror, att det förslag, som föreligger, är väl avpassat och att det ej heller är förenligt med vårt ansvar att här påbörda allmänheten så stora besvär och svårigheter, som detta förslag faktiskt innebär. Under sådana förhållanden tror jag, att det är bättre att yrka avslag. Jag ber att få påpeka, att så alldeles farligt bör det inte vara, om mot förmodan ett avslag skulle bliva följden, ty i allt fall hava vi vissa taxeringsvärden, och i varje fall återstår möjligheten att åtminstone till år 1923 kunna åstadkomma en allmän fastighetstaxering efter nya och förbättrade grunder.

Jag tillåter mig, herr talman, yrka avslag å det föreliggande förslaget.

Ang.
föroröning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Herr Brännström: Herr talman, mina herrar! Det var med en viss förvåning, som jag åhörde den siste ärade talaren och framför allt det slut, vartill han kom, nämligen ett avslagsyrkande på det föreliggande betänkandet. Han förmenade, att varken han eller de, som stodo bakom riksdagens beslut förlidet år i kommunalskattefrågan — d. v. s. det provisorium, som då beslöts — och bakom de uttalanden, som gjordes, längre vore bundna därav, utan att han kunde framställa det yrkandet, som han gjort, trots det beslut, som han då var med om. Vad var det då herr Magnusson var med om och som riksdagen skrev om förlidet år? Jo, man begärde en »skyndsam utredning angående ändrade grunder för dels beskattningsnämndernas organisation och taxeringsförfarandet, dels uppskattningen av fast egendoms värde, avsedda att lända till efter rättelse vid den allmänna fastighetstaxering, som enligt riksdagens mening borde verkställas under år 1922», och man begärde vidare, att denna utredning skulle föreläggas 1921 års riksdag. Varför gjorde man denna begäran? Jo, man ansåg, att en skyndsam omvärdering av fastigheterna vore särskilt av behovet påkallad med hänsyn till angelägenheten av att såmedelst erhålla en mera tillförlitlig grund för bedömandet vid prövning av framställningar av statsunderstöd till skattetyngda kommuner av de kommunala skattebördornas verkliga tyngd ävensom ett fastare underlag för uppgörande så fort ske kan av förslag till en definitiv kommunalskatte- lagstiftning. Ingen av de föregående talarna har velat påstå eller göra gällande, att den fastighetstaxering, som nu gäller, är riktig. Det är nämligen så allmänt uppenbart, att det föreligger så stora ojämnheter beträffande de fastighetstaxeringsvärden, som äro åsatta, att det icke kan av någon försvaras. Det var av den anledningen, som majoriteten i kommunalskatteutskottet och de, som stodo för riksdagens beslut i föl, hade funnit, att en omvärdering vore nödvändig för att få den enighet och jämnhet, som framför allt vore

Ang.
förrordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

av behovet påkallat med hänsyn till en skatteutjämning och de avsevärda medel, som man ansåg i framtiden skulle komma att användas för skatteutjämning.

Det var vidare en annan punkt uti det av Kungl. Maj:t för kommunalskatteutskottet framlagda förslaget, som med rätta ansågs vara orättvis, och mot vilken oppositionen vände sig, nämligen rörande Kungl. Maj:ts förslag till beskattning av skog. Förslaget gick ut på, att växande skog skulle taxeras till sitt saluvärde. Det var på denna punkt, som majoriteten ansåg, att man borde söka på annat sätt ordna skogsbeskattningen, ty annars skulle det hända, att man, om man gick med på dessa principer, skulle komma in på en för skogsbruket ödesdiger väg, därigenom att det skulle fresta till skogsskövling, om man skulle betala fastighetsskatt för växande skog till sitt fulla värde. Det har också sedan länge varit ett önskemål från skogsägare, att växande skog skulle alldeles fritagas från fastighetsskatt. De förslag, som inom fjolårets kommunalskatteutskott framkommo, nämligen att växande skog antingen inte alls skulle taxeras eller också att värdet av växande skog vid uthålligt skogsbruk skulle beskattas genom ett så kallat avkastningsvärde — dessa båda förslag hunno då inte på den korta tid, som stod utskottet till buds, prövas så, att utskottet ansåg sig kunna lägga fram dem. Det påkallades även i det avseendet utredning och uttalades också av utskottet, att man ansåg, att uppslaget om skatt på avkastningsvärdet av skogen var av sådant värde, att det borde upptagas till ingående prövning i den utredning, för vilken frågan om skogsbeskattning måste bli föremål.

Jag vill i detta sammanhang säga några ord, eftersom jag hade det förtroendet att vara medlem i den kommitté, som av Kungl. Maj:t tillkallades med uppdrag att framlägga förslag till taxeringsgrunder vid 1922 års taxering, och vilken kommitté jämväl skulle utreda frågan om skogsbeskattningen i förhållande till det definitiva, kommande kommunalskatteförslaget. Jag vill då säga, att för min del är jag principiellt av den uppfattningen, att växande skog icke bör ingå i fastighetstaxeringen på annat sätt än som förnögenhetsobjekt, och att fastighetsskatt icke bör utgöras för växande skog. Men då grunderna för förra riksdagens beslut voro avsedda att lämna tillgång till skatteobjekt för kommunerna såsom en säker grundval för att skatteobjekt inte skulle saknas och tiden för övrigt icke kunde medgiva, att man till denna riksdag kunde framlägga sådant förslag — jag vågar också säga, att jag inte skulle ha kunnat göra det trots min principiella ståndpunkt — därför att det måste grunda sig på en föregående utredning. Den utredning, som genom provtaxeringar här har kommit fram, visar nämligen att växande skog ingår till så väsentligt stor del i taxeringsvärdena, att man skulle till väsentlig grad rubba just de grunder, varpå förra årets riksdagsbeslut vilade. Huvudgrunden därvid var den, att man ville garantera tillgång till skatteobjekt inom kommunerna. Jag skall anföra, att vid provtaxering inom Burträsk socken av Västerbottens län visade det sig, att växande skog ingick

med 75,7 % av fastighetstaxeringsvärdet, i Kila socken i Södermanlands län var förhållandet 74,7 %, i Förlösa socken i Kalmar län 68,4 % och slutligen i Billinge socken i Malmöhus län 73,6 %. Jag menar således, att om man nu skulle komma med förslag att växande skog inte skulle ingå i fastighetstaxeringsvärdet, så hade man väsentligt rubbat just grunderna för förra årets riksdagsbeslut i kommunalskattefrågan. Nu anser jag, att det föreliggande förslaget i bevillningsutskottets betänkande nr 36, varom jag nu närmast talar, just har gått på den riktlinje, som förra årets riksdag i sin skrivelse hade anfört, och den uppfattning, som hyllades av kommunalskatteutskottets majoritet.

Förslaget har kunnat framlämnas i så pass god tid, att det hunnit remitteras till länsstyrelserna, till domänstyrelsen, till svenska skogsägareförbundet, till landskommunernas förbund, till svenska stadsförbundet och till kammarrätten. Det är ju rätt intressant att se, att alla dessa myndigheter, som på detta område torde böra vara synnerligen sakkunniga, endast beträffande några oväsentliga detaljer hava gjort anmärkning mot förslaget. I stort sett torde alltså detsamma hava vunnit myndigheternas gillande. Av länsstyrelsen i Norrbottens län anfördes, att det kan dragas i tvivelsmål, huruvida det förberedande arbetet, som skall åligga domänstyrelsen och länsstyrelserna, hinner utföras inom föreskriven tid. Domänstyrelsen yttrar, att styrelsen är beredd att för kronans och andra allmänna skogar låta uppgöra för taxeringen erforderliga längder. Det vill säga, styrelsen anser, att den kan göra vad på den ankommer, och då är alltså det hinder, som av åtskilliga har anförts, undanröjt.

I vissa detaljer ha gjorts anmärkningar, men ingen har kunnat komma med något förslag, som är bättre. Det erkänner styrelsen för svenska landskommunernas förbund i sitt yttrande, där det framhålls, att en mera lättfattad taxeringsform för uppskattning av skog hade varit önskvärd, men då styrelsen inte kan giva anvisning på någon bättre form, vill styrelsen inte avstyrka, att de av kommittén föreslagna grunderna för värdesättning av skogsmark och växande skog må komma till användning. Kommittén håller före, att principen är riktig, och säger också, att den anser, att växande skog inte skall taxeras till sitt saluvärde eller, som det har sagts, slaktvärde, utan att den skall taxeras till sitt avkastningsvärde, nämligen avkastningen kapitaliserad på det sättet, att man får fram ett värde. När nu föreliggande förslag bryter mot det förfaringssätt, som förut har följts — det vill säga, när det förut inte funnits någon egentlig princip alls, utan man har i det ena taxeringsdistriktet taxerat på ett sätt och i ett annat på ett annat sätt — är det klart, att divergerande uppfattningar skola göra sig gällande. Det torde inte vara obekant, att det för närvarande har ansetts inom nuvarande bevillningsförordningens ram och att det med de bestämmelser, som gälla, har varit möjligt och existerar faktiskt, att växande skog antingen inte alls ingår i fastighetstaxeringsvärdet eller ingår till sitt fulla saluvärde på sina håll, och den har med de modifikation, som finnas däremellan, med 20, 30, 40, 50, 60, upptill 70 % utav sitt verkliga eller förmenta

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

saluvärde ingått i taxeringsvärdet. När man har kommit till en schablon, det vill säga, när man har kommit till ett system, som anses vara pedagogiskt riktigt och lämnar ett resultat, som utgör en kapitalisering av skogsavkastningsvärdet av 6 %, och när man får fram värdet av skogen på detta sätt, blir det en viss enhetlig grund för det hela, och det är just det som var huvudsaken.

Av den förste ärade talaren framhölls — åtminstone fick jag den uppfattningen, och jag har också hört det från annat håll — att denna taxeringsmetod skulle vara avsedd att höja fastighetstaxeringsvärdena. Jag vågar då säga, att inom den kommitté, som lagt fram stommen till detta förslag, har icke tanken varit denna. Tanken har varit, att man skulle få bort ojämnheterna och få jämnare taxeringsvärden, men avsikten har icke varit, att man skulle få en höjning av taxeringsvärdena.

Beträffande då taxeringsvärdet på skog efter avkastningsvärdet finner ju också kammarrätten, att värdet av skogen efter denna princip måste bli lägre än efter saluvärdet på skogen. Svårigheterna att genomföra denna skogstaxering skall jag icke underkänna. Att det är rätt stora svårigheter, skall jag gärna medgiva. Men jag vågar också säga, att dessa svårigheter äro av den art, att de böra övervinnas. Beträffande de arealuppgifter, som äro nödvändiga för att få fram denna taxering och som särskilt av herr Olsson i Kullenbergstorp ansågos vara så svåra, vill jag säga, att det finns ju redan nu bestämmelser i 7 § taxeringsförordningen om att vid fastighetstaxering skall lämnas uppgift om fastighetens areal i åker, äng, skogs- och betesmark, varje ägoslag för sig, angående byggnadernas brandförsäkringsvärde o. s. v. Det är således beträffande uppgifterna ingen väsentlig skillnad mellan vad som nu gäller och vad som är föreslaget i detta avseende i betänkandet nr 37. I det fallet kan man säga, att det icke innebär någon så väsentlig skiljaktighet mot vad som nu gäller, ehuru det ju visserligen behövs flera uppgifter enligt detta förslag, avsedda att den skattskyldige skall bli och kunna bli så rättvist taxerad som möjligt.

Jag skall icke gå närmare in på systemet, och jag skall också gå förbi åtskilliga av de detaljmärkningar, som gjorts, enär de torde återkomma, när respektive paragrafer behandlas. Jag skall endast säga, att en fördel, som detta förslag givetvis innebär, är den, att det kommer att bli möjligt för den som taxeras att se, efter vilka grunder han är taxerad, och att det därför också beredes honom möjlighet till rättelse, ett förhållande, som efter det nu gällande systemet knappast är möjligt. Oftast går det ju så till, att man jämför med varandra, och då kanske den ene, som finner sig för högt taxerad, klagar och säger: Jag är högre taxerad än min granne, och det finner jag oriktigt, och jag vill ha ändring i det avseendet. Men då brukar han få till svar: Det är ingen bevisning alls, ty det kan hända, att er granne är för lågt taxerad. Men i detta fall, när i taxeringslängden kommer att antecknas skogsmarkens årsavkastning, areal produktiv skogsmark och virkespris, kan han själv eller genom anlitande av en skogsakkunnig person få bestyrkt och erhålla möjlighet till rät-

telse, därest felaktiga grunder i dessa avseenden använts. Även beträffande övriga punkter har han ju möjlighet att erhålla upplysning, efter vilka grunder han är taxerad, och att få ändring i dessa avseenden.

Jag skall nu icke ingå på de anmärkningar, som gjorts av den förste ärade talaren, enär de böra behandlas under de paragrafer, till vilka de hänföra sig. Och jag skall icke vara alltför mångordig här. Jag skall endast med anledning av det yrkande, som framställts av den föregående ärade talaren, be att få säga, att när riksdagen förra året skrev och begärde en skyndsam utredning till detta års riksdag om en allmän fastighetstaxering, som den ansåg böra äga rum 1922, och när den nu har fått denna utredning, som är behörigen remitterad till myndigheterna, och dessa, som yttrat sig över förslaget, icke haft några väsentliga anmärkningar att göra, så kan jag icke finna, att riksdagen kan gärna göra annat än att nu antaga detta förslag. Skulle detta förslag däremot avslås, så kommer det dels att fördröja den utredning om en definitiv kommunalskattereform, som riksdagen förra året skrev om och önskade få till stånd, och framför allt kommer det att fördröja frågan om skogsbeskattningen. Ty det är ju klart — och det framgår av vad jag förut yttrat också — att skall man komma fram till önskemålet, att växande skog skall fritagas från fastighetsskatt, så måste man bygga detta på en utredning, en utredning, som man just får fram, om det nu föreliggande förslaget antages. Det innebär ju, att man genom särskilda redovisningsvärden får skogsmarken och den växande skogen skilda. Och om man då i denna utredning kan finna, huru stor del växande skog som ingår i fastighetstaxeringen och huru det kommer att inverka på respektive kommuner i skattehänseende, så är det ett steg i riktning mot förverkligandet av det önskemålet, att man skall få, som även har uttalats här av herr Olsson i Kullenbergstorp, växande skog fritagen från fastighetsskatt. Därtill kommer givetvis det, som jag från början nämnde, att då man skall använda så väsentliga medel, som det nu har ifrågasatts för skatteutjämning, så är det av vikt, att respektive kommuners taxeringsvärden äro något så när likartade eller jämna.

Jag skall inskränka mig nu till det sagda och ber, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr R ö i n g: Herr talman! Jag antager, att kammarens ledamöter i ett hänseende äro av samma mening som jag, nämligen däri att, då vår arbetsbördan under de närmaste dagarna blir mycket stor, det vore synnerligen önskvärt, att vi kunde hinna med att behandla det föreliggande ärendet vid detta eftermiddagssammanträde, och därför skall jag, vad på mig ankommer, försöka fatta mig så kort som möjligt. Jag har desto större anledning göra det, som dels den förste ärade talaren slutade sitt anförande med att yrka bifall till den föredragna paragrafen och dels den siste ärade talaren i vissa hänseenden bemött några av de uttalanden, som

Ang.
förorordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

gjordes dels av herr Olsson i Kullenbergstorp och dels av herr Magnusson i Skövde. Men jag måste likväl reagera mot den ärade talarens på Malmöhusbanken påstående, att man vid behandlingen av den föreliggande frågan måste få det intrycket, att tiden för de sakkunniga varit för kort, och att förarbetena därför uppenbart icke varit tillräckliga. Jag måste som min personliga uppfattning uttala, att jag har fått det bestämda intrycket, att de sakkunniga ha framlagt ett synnerligen gott förslag, som under kritiken i utskottet visat sig fullt hållbart, och jag använder detta tillfälle att till riksdagens protokoll anteckna ett tack för det arbete, som de sakkunniga utfört under de gångna månaderna. Herr Brännström har enligt min uppfattning fullständigt rätt däri, att de sakkunniga ha så långt ifrån haft blicken i första rummet riktad på att få in så stora skatter som möjligt genom det föreliggande förslaget, att de i stället sökt få fram just det, som 1920 års riksdag uttalade, nämligen ett förslag till mera rättvis och jämn fastighetstaxering än den nuvarande. Det är detta, som har varit målet för de sakkunnigas arbete, och såvitt jag kunnat finna har det också lyckats de sakkunniga och Kungl. Maj:t att framkomma med ett dylikt förslag.

Jag skall i likhet med den siste ärade talaren icke nu gå in på en del detaljanmärkningar rörande en och annan paragraf. Jag skall för ögonblicket endast tillåta mig framhålla, i motsats till de båda första ärade talarna, den jämförelsevis ringa betydelse, frågan om det s. k. parkvärdet har. Men då herr Olsson i Kullenbergstorp alldeles särskilt påpekade den mindre lyckliga formuleringen, som förekommer i det spärrade stycket på sidan 30 vid 8 §, så ber jag få meddela, att det redan före sammanträdet början hade observerats, att en ordalydelse använts, som icke var tillfredsställande, och jag hade därför, redan innan herr Olsson i Kullenbergstorp begärt ordet, underrättat talmannen om att jag vid behandlingen av 8 § komme att framställa yrkande om en annan formulering av detta stycke, vilken jag tror närmare överensstämmer med vad utskottet och även de sakkunniga ha avsett, än den förelagda formuleringen.

När herr Magnusson i Skövde uttalade, att han ansåg sig fullständigt obunden att i år yrka avslag å det föreliggande utskotts-
betänkandet, trots att han i fjol varit med om en skrivelse i ämnet, så giver jag honom fullständigt rätt däri, att om han har kommit till den bestämda uppfattningen, att det föreliggande förslaget icke är tillfredsställande, utan lider av väsentliga brister, och att det på grund därav är nödvändigt att få frågan ytterligare utredd, han då har full rätt att yrka avslag å förslaget. Men, herr Magnusson, om man framställer ett sådant yrkande, då gäller det också att nu under debatten kunna angiva de tungt vägande skäl, som föranlett herr Magnusson framkomma med ett sådant yrkande. Jag åhörde uppmärksamt herr Magnussons i Skövde anförande, men han konstaterade endast sin uppfattning, utan att på något sätt motivera skälen för sin ståndpunkt. Han yttrade t. ex. helt kort, att för-

slaget icke är väl avpassat. Men i vilka hänseenden förslaget icke är väl avpassat, det yttrade icke herr Magnusson ett ord om. Det egentliga huvudmotivet för hans yrkande föreföll mig vara, att de föreslagna taxeringsnämnderna äro av ämbetsmannatyp. Huru skola de taxeringsnämnder vara sammansatta, som Kungl. Maj:t har föreslagit och som utskottet har tillstyrkt? Jo, taxeringsnämnden skall bestå av en ordförande utsedd av Konungens befallningshavande, en ledamot utsedd av Konungens befallningshavande, två ledamöter utsedda av landstinget, två ledamöter utsedda av kommunen samt beredningsnämndens ordförande, vartill som regel utses en bland ortens befolkning. Jag frågar er, mina herrar: är det en taxeringsnämnd, som man med rätta kan benämna på så sätt som herr Magnusson gjorde? Det bör icke vara huvudsaken, om en eller annan representant utses av den eller den myndigheten, utan vill man en så rättvis och jämn beskattning som möjligt, så böra dessa taxeringsnämnder få en sådan sammansättning, att den största möjliga objektiviteten säkerställes.

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Så yttrade herr Magnusson i Skövde — och det var väl en av anledningarna till hans avslagsyrkande — att allmänheten nu besväras av en massa riksdagsbeslut, varigenom allmänheten tvingas att lämna en mängd olika uppgifter. Jag giver herr Magnusson rätt däri, att allmänheten numera har långt större besvär än förut med lämmandet av en massa olika uppgifter, som den måste lämna till statens olika myndigheter. Men frågan är icke den, herr Magnusson, om så är fallet, utan frågan är den: kan herr Magnusson framlägga ett förslag, som besvarar allmänheten mindre, men som i övrigt är lika tillfredsställande, ett förslag, där man har lika säker visshet som enligt det föreliggande förslaget, att taxeringen blir jämn och rättvis? Först när herr Magnusson kan visa, att det är möjligt att göra dylika förenklingar, varigenom man besvarar allmänheten mindre men dock uppnår ett lika tillfredsställande resultat — och det är detta senare som ju är det allra viktigaste — först då kan det förefinnas anledning att framkomma med ett ändrings- eller avslagsyrkande.

Jag anser, att de skäl, som åtminstone hitintills under debatten framförts för ett avslagsyrkande, icke äro synnerligen vägande. Jag har i största korthet försökt bemöta några av de skäl, som utvecklats för en dylik ståndpunkt, och jag tror, att riksdagen lugnt kan antaga det föreliggande betänkandet. Jag förstår så väl, herr Olsson i Kullenbergstorp, att vi till en början, när vi i utskottet behandlade denna viktiga fråga — vi ha under ett par veckor ägnat största delen av vårt arbete åt detta spörsmål — ställde oss något tveksamma litet var. Men under behandlingen försvann denna tveksamhet alltmer och mer och vi blevo litet var övertygade om, att här föreligger ett verkligen fullgott förslag, som vi lugnt kunde tillstyrka. Och vi stärktes i denna vår uppfattning, mina herrar, då en av bondeförbundets representanter i bevillningsutskottet, herr Åhlmans Olof Olsson, som är mycket erfaren i taxeringsfrågor, upplyste oss i utskottet om, att han hade sökt pröva förslaget på för-

Ang.
förförordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

hållandena i sin hemtrakt i Leksand och funnit, att resultatet av dessa undersökningar pekade i den riktning, att det förslag, som här föreligger, är fullt hållbart.

Jag ber, herr talman, få yrka bifall till utskottets hemställan i denna paragraf.

Herr Sköld: Herr talman! Då det väl är bäst, att vi redan i principdebatten sysselsätta oss med de spörsmål, som upptagits i de reservationer, som äro avgivna vid särskilda paragrafer, så har jag tagit mig friheten att begära ordet, för att från mina synpunkter något sysselsätta mig med dessa reservationer, så att vi längre fram skola slippa få samma diskussion.

Men först några ord mera i allmänhet.

Herr Olsson i Kullenbergstorp anmärkte, att vi inom kommittén tyckas hava haft en enda punkt i sikte, och det var, på vilket sätt vi skola kunna åstadkomma de största skatterna, d. v. s. huru vi skola kunna åstadkomma de högsta möjliga taxeringsvärdena. Jag ber få säga ifrån, att vi inom kommittén icke hava haft den synpunkten. Det har för oss varit en fullständigt sekundär synpunkt, huru vi skola kunna få upp taxeringsvärdena, utan huvudsaken har varit: huru skola vi kunna åstadkomma så jämna taxeringsvärden som möjligt över hela landet? Denna fråga var det primära, men sedan är det naturligt, att man försöker komma fram till skäliga värden, värden som icke äro för låga och icke heller för höga. Det kräver ju enkel rättvisa, att man syftar dithän.

Om jag skulle hava någon anmärkning mot det föreliggande förslaget, så skulle jag snarare säga, att jag icke är riktigt nöjd med de värden man kommer fram till här, när det gäller skogen. Jag tror för min del, att åtskilliga av de faktorer, som ingå i den kalkyl, som skall ligga till grund för skogstaxeringen, äro något för knappt tilltagna och att vi således komma fram till värden, som kanske icke äro fullt så höga, som jag för min del skulle anse skäligt. Men jag har inom kommittén icke avgivit någon reservation. Jag har icke på något sätt försökt hävda den mening därför, att jag säger mig, att i den tid, vi nu befinna oss i med dess ekonomiska depression, måste man gå fram med en viss försiktighet. Och det är icke så absolut nödvändigt att få upp taxeringsvärdena i den omfattning, som kan vara skäligt, men nödvändigt är att få en fastighetstaxering, som skänker oss likartade och jämna taxeringsvärden över hela landet.

Jag nämnde nyss, att tiden är sådan, att det är bäst man är försiktig, så att man icke rusar iväg och tar ut huru mycket som helst, och då är det kanske någon, som i detta uttalande finner ett skäl för avslag på det föreliggande förslaget. Man skulle kunna säga: bjuder icke försiktigheten att yrka på och rösta för avslag i överensstämmelse med den uppfattning, herr Magnusson förut gjort sig till tolk för här? Jag skulle vilja säga, att jag tror den utvägen skulle vara mycket olycklig. Låt oss tänka oss: i fjol beslöt riksdagen, att ganska många miljoner av den kommunala pro-

gressivskatten skulle begagnas till skatteutjämning kommunerna emellan; men vi kunna väl icke komma fram till denna skatteutjämning, så länge vi icke fått ett sådant taxeringssystem, att vi hava garanti för, att taxeringen blir likartad och likformig över hela landet. Det är en synpunkt, som man icke kan släppa utan måste hålla klar för sig. Dessförinnan kan man icke sätta det beslut i verket, som riksdagen fattade i fjol. Och vidare: när riksdagsmajoriteten vid förra årets riksdag med sådan styrka påpekade, att vårt taxeringsväsen var så bristfälligt, att det icke gick an att bygga upp en definitiv kommunalskattereform, förrän detta taxeringssystem förbättrats, när detta rent av var huvudskälet till riksdagens ställningstagande till Kungl. Maj:ts kommunalskatteförslag i fjol, då är det klart, att sedan riksdagen en gång sagt sitt ord, kan man icke här i landet skrida till en ny kommunalskattereform, förrän man fått den basis, riksdagen begärt, nämligen en ny fastighetstaxering.

Då kan det hända det finns någon, som säger, att om vi få den kommunalskattereformen ett år förr eller ett år senare, kan det kvitta. Men därvidlag torde den ha annan uppfattning, som suttit i bevillningsutskottet hela denna riksdag och sett, hurusom andra avdelningen där nästan icke haft annat att göra än att lappa på kommunalskattebeslutet av i fjol. Och när man över hela landet hör missnöjet stiga och det visar sig, att riksdagens beslut i fjol på vissa punkter är tekniskt utförbart, då är det klart, att det blir en ännu större trängande nödvändighet för oss att så snart som möjligt få fram en utredning, som kan åstadkomma en definitiv skattereform. Det visar sig ju också, att inom bevillningsutskottet har man varit enig därom, att denna fastighetstaxering icke kan uppskjutas. Icke ens våra jordbrukaregrupper, som dock reserverat sig på åtskilliga punkter, ha vågat ställa kravet på avslag, utan de ha ansett konsekvensen bjuda oss, att vi måste taga detta nu.

När man på det sättet ser, vilka konsekvenser ett avslag på det föreliggande förslaget medför, då kan det icke hjälpas annat än att man måste tycka, att de skäl, som herr Magnusson i Skövde fört fram för avslag, äro ganska små. Först och främst är det detta, att vi skola icke besvära svenska folket med en deklaration till, ty det är så mycket uppgifter redan att lämna. Det kan vara sant, att det är mycket uppgifter, och det kan vara riktigt, att man inskränker på uppgifternas antal, men man kan väl icke låta ett stort mål bli öuppnått för så litet besvär som att ifylla detta deklaraionsformulär, som endast omfattar två sidor och där det är ganska enkla saker, som skola ifyllas. Jag menar enkla saker på det sättet, att det är icke så mycket för den som kan lämna dem, men jag vet väl, att det finns åtskilliga ting, som kunna vara svåra för en jordbrukare att skaffa sig reda på. Jag vet, att det är mycket svårt för många jordbrukare att sätta ut, huru många tunnland åker, äng och skogsmark han har, men då får han låta bli. Det är uttryckligen sagt i formuläret, att kan man icke lämna dessa uppgifter, får man låta bli att göra det. Men därför att det finns ett antal jordbrukare, som icke kunna läm-

Ang.
föreläsning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.

(Forts.)

*Ang.
förorådning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

na dessa uppgifter, kan man väl icke låta taxeringsmyndigheterna vara utan de uppgifter, som andra jordbrukare äro i stånd att lämna?

Herr Magnusson i Skövde hade ett annat skäl, nämligen kostnaderna. Ja, men det är väl ingen som tror, att vi undslippa denna fastighetstaxering för all framtid. Och när vi skola göra den, så kommer den ovillkorligen att kosta pengar. Pengarna äro ju således icke kastade i sjön. Man kan icke undkomma detta genom att i år sticka huvudet under vingen.

Herr Magnusson säger vidare, att hela organisationen är byggd efter ämbetsmannatyp. Jag kan icke fatta vad meningen är med detta. Tvärtom har jag hört landskamrerare som sagt, att de här tro sig kunna få med praktiskt och erfaret folk i en helt annan och större utsträckning än de kunna få beträffande de andra taxeringarna. Det har nämligen på många håll visat sig omöjligt att få kloka och förståndiga jordbrukare att t. ex. gå in i taxeringsnämnden, därför att det tar för mycket tid; de hinna icke med det. Men här när man specialiserar ut fastighetstaxeringen, kommer det icke att taga så lång tid att vara ledamot av en beredningsnämnd eller av en taxeringsnämnd. Det blir därför möjligt för oss att få jordbrukare och andra sakförståndiga män att i större utsträckning deltaga i detta arbete. Jag tror mig, utan att vara indiskret, kunna säga, att landskamrer Eiserman förklarar, att han skall icke, såvitt han kan slippa det, taga några andra personer till ordförande i beredningsnämnderna än jordbrukare eller sådana människor, som genom daglig erfarenhet fått kunskap i dessa ting. Jag tror icke man har rättighet att säga, att dessa taxeringar bli ämbetsmannataxeringar, utan det blir folket självt, som kommer att sitta där. Om jag är vald av en kommun, eller om jag är vald av landstinget, eller om jag är utsedd av Konungens befallningshavande, så är jag väl precis samma människa. Jag blir väl icke ämbetsman därför att den ena eller den andra institutionen givit mig ett uppdrag.

Härefter skall jag be att i någon mån få taga upp de anmärkningar, som framställts av herr Olsson i Kullenbergstorp. Först kanske jag skulle säga, att när herr Olsson stod där framme i talarstolen och berömde sig av huru han inom utskottet åstadkommit sådana storverk, att han lyckats få bort de värsta felen i förslaget, så kan det ju vara herr Olssons uppfattning men jag tror icke den uppfattningen delas av utskottets andra ledamöter, därför att det är nog på det sättet, att det förslag, som kommit fram från kommittén och som Kungl. Maj:t lagt till grund för propositionerna, ligger kvar till sina grundlinjer i det förslag, riksdagen i dag har att besluta om. Och vad som ändrats berör endast en del smådetaljer, såsom när en kameral enhet skjuter över från en kommun till en annan eller när en taxeringsenhet över huvud taget skjuter över från en kommun till en annan.

Herr Olsson i Kullenbergstorp förklarade också den principen oriktig, som kommittén kommit till, då man i allmänhet gjort brukningsdelen och icke den kamerala enheten till taxeringsenhet. Men saken är väl den, att kommittén och Kungl. Maj:t har utgått från,

att den kamerala enheten skall vara taxeringsenhet, och det endast i speciella fall, som det förutsattes, att undantag härifrån skall göras. Men det är även där ingenting, som hindrar en taxeringsnämnd att taxera varje kameral enhet för sig. Men om man icke kan göra det, då är det väl bättre att skriva ut det i lagen än att praxis skall bli, att man ändå i vissa fall tager brukningsdelen till taxeringsenhet.

Jag vet icke vad jag skall kalla det, när herr Olsson stod här och talade länge om att det vore bättre, att man kommit dithän, att växande skog icke beskattades alls och att om den skulle beskattas, så borde det ske vid avverkningen. Den frågan föreligger ju icke här. Och när han uttalade en förhoppning, att den utredningen skulle ske i samband med kommunalskatteutredningen, så tror jag herr Brännström har bemött det. Det är ju så, att den skogsbeskattningskommitté, som nu sitter, har fått i uppdrag att försöka komma fram till det resultatet, att växande skog beskattas i samband med avverkningen. Herr Olssons förhoppning i det fallet är nog så bra, men den finns redan beaktad på det sättet, att det är angivet i den nämnda kommitténs direktiv.

Jag tycker man över huvud taget har för mycket talat om denna sak som en skattefråga. Egentligen ha vi inom kommittén haft den uppfattningen och ansträngt oss att komma till det resultatet, att hela fastighetstaxeringen icke egentligen skulle förskjuta skatetrycket från en kategori till en annan, d. v. s. vi ha icke ansett, att fastighetsägarna skulle genom denna reform bära mer skatt än vad som avsetts genom det beslut, som fattades i fjol. Däremot är det klart, att man kan icke åstadkomma en jämn taxering på annat sätt än att vissa fastighetsägare få mer och vissa fastighetsägare mindre skatt än de nu ha. Detta är ju bara ett försök att åstadkomma en jämnare taxering.

Herr Olsson i Kullenbergstorp ansåg bevillningsförordningens uttryck »det verkliga värdet» vara det bästa, som man över huvud taget kunde tänka, fastän han på samma gång fick erkänna, att det var ju litet svårt att veta, vad som menades med det verkliga värdet. Ja, det är just på det sättet, att det spelar ingen roll, vad man kallar en sak för, om man kallar den det verkliga värdet eller om man kallar den saluvärde, eller om man, som herr Olsson gör i reservationen, kallar den ortens pris. Vad gör det vad man kallar det? Huvudsaken är väl, vad man definierar begreppet till, vad det eller det slagordet betyder, som herr Olsson uttryckte sig. Jag menar, att man skall icke hänga upp sig vid att värderingsgrunden kallas det allmänna saluvärdet. Ty tag reda på vad som menas med det allmänna saluvärdet! Det menas ju det objektiva saluvärdet, d. v. s. ortens pris, det menas marknadspriset, precis som herr Olsson vill ha det. Jag kan icke underlåta att säga några ord beträffande den saken. Jag vill då först säga, att det inte bara är landskamrer Eiserman, som anser, att saluvärdet är lika med avkastningsvärdet. Det har varit på det sättet, att även när vi inom kommittén definierat saluvärdet, så ha vi sagt, att saluvärdet är det pris, som en förständig köpare kan antagas vilja giva för en fastighet och att detta pris är lika med ett

Ang.
förförordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

objektivt avkastningsvärde. Vi ha menat, att en förståndig köpare icke köper fastigheten med mindre än att han frågar sig: vilken avkastning giver nu denna fastighet, och vilken avkastning kan den beräknas giva för framtiden? Vilket kapital kan den förränta? Jag skall icke strida om denna sak här. Reservanterna ha i sin reservation sagt, att det är ett misstag och att saluvärdet alltid är mycket högre än avkastningsvärdet. Jag vet icke, om de omständigheter, som reservanterna påpekat, äro riktiga. Jag skall icke bestrida det. Det är möjligt, att vi ha tagit fel, och det är möjligt, att herr Olsson har tagit fel. Men jag tror icke det är nödvändigt att i dag diskutera det allmänna saluvärdet över huvud taget, därför att om man läser reservationen, skall man finna ganska märkliga ting. Det har där talats hårda ord om saluvärdet, men så komma reservanterna ändå till det resultatet, att det finnes ingen annan värderingsgrund, som nu är tekniskt utförbar, och därför måste vi ha det allmänna saluvärdet. Titta på reservationen! I 6 § säger man, att fastigheten skall uppskattas efter avkastningsvärdet och ortens pris. Där kan man då lätt få det intrycket, att meningen är att värdesättningen i första hand skall ske efter avkastningsvärdet och i andra hand efter ortens pris. Men går man till anvisningarna vid 6 §, finner man, att i allmänhet skola fastigheterna upptaxeras efter det allmänna saluvärdet, och det är endast i de fall, där det kan bevisligen påvisas, att saluvärdet avviker från avkastningsvärdet, som man skall taga hänsyn till avkastningsvärdet. Men säger jag: när kan man påvisa detta? Jo, det kan man påvisa endast i huvudsakligen tre fall. Det är först när jordbruksfastigheten ligger intill en stad eller intill ett industrisamhälle. Då kan man påvisa, att den fastigheten får ett högre värde än den skulle ha, om den med lika god jord och lika avsättningsförhållanden låge på en annan plats, där den icke kunde komma i fråga att användas för tomter eller industriella ändamål. Det sker vidare i de fall, om det på jordbruksfastigheten ligger t. ex. ett tegelbruk. Då skall det område, tegelbruket ligger på, taxeras som annan fastighet och resten av fastigheten som jordbruksfastighet. Men i jordbruksfastigheten ligger då all den lera, som behövs för tegelbrukets drift under en längre tid, och då är det klart, att där uppstår ett mervärde, som icke är jordbruksvärde. Och slutligen blir det samma förhållande med en herrgård. Det är alltid vissa ting förknippade med en herrgård, som gör, att man vid köp vill betala mer för den än egentligen dess jordbruksvärde skulle uppmuntra till. Ja, det är huvudsakligen de tre fallen, där herr Olsson vill, att fastigheten skall taxeras efter avkastningsvärdet och icke efter saluvärdet. Bondehemman komma alltid att taxeras efter saluvärdet, därför att det icke kan påvisas, att de avvika från avkastningsvärdet. Men vad blir följden av detta? Jo, om herr Olssons förslag vinner kammarens bifall så blir följden, att en hel del värden kunna icke upptagas. De försvinna. Och en hel del bevillningskronor, som äro att hänföra till jordbruksfastighet, försvinna. Och vad blir följden härav? Jo givetvis den, att t. ex. väghållningsskyldigheten blir så mycket större på de skattekronor, som äro kvar, d. v. s. de verkliga bönderna få större väghållningsskyldig-

het, så länge vi ha den nuvarande väglagen, därför att herr Olsson vill hindra en tegelbruksägare att betala skatt för fyndighetens värde, en godsägare att betala skatt för mervärdet på sin fastighet på grund av dess karaktär som herrgård och därför att han icke vill att jordar, som ligga intill städer och industrisamhällen, skola upptagas till de värden de verkligen ha.

I detta sammanhang bör man också se de förändringar, som herr Olsson vill ha i 8 §, där han vill, att man skall taga bort »tomt- och industrivärde». Reservanterna anse nämligen, att taxeringsvärdet av jordbruksfastigheter icke bör höjas, därför att dessa fastigheter eller delar av dem kunna med vinst realiseras genom försäljning till industritomter och dylikt. Men meningen är här bara den, att när man tagit fram jordbruksvärdet och skogsvärdet, så skall man stoppa de värdena i var sitt fack, och för det fall att egendomen därutöver har ett särskilt mervärde, så skall man stoppa detta mervärde i ett annat fack. Och detta ha vi inom kommittén kallat tomt- och industrivärde. Med anordningen i herr Olssons reservation blir följden att man aldrig kan taxera det mervärde, fastigheten har på grund av de omständigheter, som jag förut redogjort för, därför att det finns intet fack att stoppa det i. Det blir hela resultatet. Jag vill verkligen vädja till kammaren, om det kan vara lämpligt eller över huvud taget rimligt att på detta sätt ordna till detta taxeringsförfarande, så att det blir ineffektivt och över huvud taget icke kommer att fylla de syften man från början tänkt sig.

Jag skall sluta nu. Jag vill bara till detta lägga en sak. Jag tror icke det är någon människa, allra minst kommittén, som tänkt sig, att det förslag, som här föreligger till behandling, är ofelbart, är bra i alla stycken, icke har några svagheter. Jag tror, att som läget för närvarande är, kan det icke framställas något taxeringsförslag till riksdagens prövning, som icke bliver behäftat med fel, som icke blir ofullkomligt och som kommer att lämna fullt exakta värden. Men vad jag bestämt vill påstå är, att det förslag, som föreligger till riksdagens avgörande just nu, är ett högst betydesefullt framsteg från den anarki, som hittills rått på fastighetstaxeringens område. Och jag tror vi komma ett betydligt steg framåt i möjlighet att på ett rättvist sätt ordna vår kommunalskattefråga, om riksdagen i dag bifaller bevillningsutskottets förslag i dessa betänkanden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Beskow: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet med anledning av att inom denna kammare från vissa håll yrkanden om avslag å propositionen ha framkommit.

Jag tror mig ha funnit, att man erkänner, att det förslag, som nu ligger på kammarens bord, är baserat på rationella grunder och efter teoretiskt riktiga principer. Jag tror också och framför allt, att man erkänner, att förslaget är baserat på sådana linjer, som riksdagen själv har upplinjerat föregående år. Om således riksdagen

Ang.
föreskrift om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

skulle avslå detta förslag, så måste det, såvitt jag kan finna, innebära, att riksdagen fattar ett beslut, som icke står i överensstämmelse med föregående riksdags beslut.

Jag tror också man har klart för sig, att kommunalskatteutredningen, därest detta förslag i år avslås och eventuellt uppskjutes till nästa år, icke kan bli färdig till 1924, då den ju bör vara färdig.

Jag tror också man på alla håll är villig erkänna, att de nuvarande taxeringsförhållandena äro mycket dåliga, att det nuvarande taxeringsförfarandet verkar i hög grad ojämnt.

Men det oaktat yrkar man avslag; i varje fall vill man ha saken uppskjuten till ett annat år. Och man anför därför olika skäl. Jag kan icke se, att de äro av någon större betydelse, men jag skall be att få gå igenom dem.

För det första vänder man sig mot deklARATIONERNA och besväret med dessas avgivande. Ja, det är klart, att när man nu för tiden fordrar nya deklARATIONER, så upptages icke det med särskild glädje, och jag kan mycket väl dela de känslor, man på många håll hyser mot deklARATIONSFÖRFARANDET. Men det är dock alldeles klart, att utan ett ordentligt deklARATIONSFÖRFARANDE komma vi aldrig fram till en jämn och god taxeringsgrund. Om vi få dessa deklARATIONER i år eller nästa år, borde således egentligen i princip icke betyda något. Men man säger nu, att det i år är för kort tid att åstadkomma dessa deklARATIONER. Med anledning därav vill jag meddela, att man tänkt sig saken så, att den 1 juli i år skulle författningen redan vara tryckt, och sedan skulle författningen på lämpligt sätt offentliggöras i tidningarna, varvid man skulle utförligt relatera vad som menas med förslaget. Till den 15 september skulle ju de deklARATIONSPLIKTIGA ha avgivit sina deklARATIONER. Det böra de mycket väl ha kunnat göra. I vissa fall kanhända det stöter på särskilda svårigheter — jag skall återkomma till det — men i så fall kunna ju vederbörande få beredningsnämndsordförandenas och de sakkunnigas hjälp. Beredningsnämndsordförandena få två månader på sig för sitt arbete. Vad själva tiden för detta förfarande beträffar och utsikterna att kunna med framgång genomföra det, så tror jag det kan vara lämpligt att peka på, vilka som sysslat med denna fråga. Det har ju varit två kommittéer, dels skogsbeskattningskommittén och dels kommittén för själva fastighetstaxeringen. Och i dem ha ju suttit många kunniga män med stor erfarenhet i taxeringar ute i orterna, t. ex. landskamrerarna Eiserman och Bökellund och dessutom en mantalskommisarie Graaf från Göteborg. Jag är övertygad om att dessa personers namn i kommittéerna borde vara en borgen för att icke detta taxeringsförfarande kommer att bli omöjligt, även om det genomföres detta år. Jag tror också det skulle i detta avseende uppstå precis samma svårigheter nästa år, om detta förslag nu — mot förmodan, som jag hoppas — av riksdagen skulle avslås.

Det har också talats om svårigheter för de deklARATIONSPLIKTIGA att rätt bedöma sin innehavande areal. Av de uppgifter jag fått tror jag, att man skulle i de vida övervägande fallen erhålla noggranna och goda arealuppgifter. Att det sedan i åtskilliga fall icke kom-

mer att bli precis vad det skulle vara, kan icke hjälpas. Men det blir precis samma svårigheter, om saken skall tagas upp nästa år. Och i det sammanhanget vill jag understryka, att utan arealuppgifter och utan övriga deklara-tionsuppgifter komma vi icke fram till ett ordentligt taxeringsförfarande.

Slutligen har man sagt, att de nuvarande konjunkturerna äro icke lämpliga för att genomföra en fastighetstaxering, och det kan ju hända, att detta är kärnpunkten i det motstånd, som rests. Det är givetvis mycket svårt att veta, huru det ekonomiska läget kommer att utveckla sig. Men jag har för min del det intrycket, att vi befinna oss för närvarande i en sådan depressionsperiod och under trycket av en sådan pessimism, så jag skulle tro, att taxeringsmyndigheterna, när de sätta dessa taxeringsvärden, komma att hålla sig vid relativt låga värden. Jag är visst icke säker för min del, att detsamma kommer att bli fallet ett senare år.

Medan jag har ordet skall jag be att få nämna några ord om ett par paragrafer, som jag anser vara av särskilt stor betydelse, i första hand 6 §. Jag ber att i stort sett få instäm-ma i vad herr Sköld nyss an-fört om denna paragraf. Reservanterna gå ut därifrån — om man läser deras motivering — att det skulle vara en ganska avsevärd skillnad mellan det allmänna saluvärdet och avkastningsvärdet. De skulle därför av agrarpolitiska skäl, som man för resten icke kan frångå, icke kan frångå ett visst berättigande, med ledsnad se, att man slutligen skulle stanna vid det allmänna saluvärdet. Jag upprepar, att de utgå från att där är en skillnad mellan saluvärde och avkastningsvärde. Det oaktat vilja de, att paragrafen skall lyda så:

»Taxeringsvärde skall, där ej annat följer av vad nedan stadgas, åsättas till ett belopp, som prövas skäligen svara mot den fasta egendomens avkastning och värde efter ortens pris.»

D. v. s. de lägga där till grund såväl ett avkastningsvärde som ett saluvärde. Då måste man ju fråga sig, om det är sådan avsevärd skillnad, som reservanterna förmena: i vilken mån skall man taga hänsyn till detta avkastningsvärde? Ja, man finner det senare i anvisningarna vid 6 §, där det är sagt:

»Dock skall, där detta saluvärde finnes väsentligen avvika från fastighetens värde efter dess förhandenvarande och för framtiden beräkneliga avkastningsförmåga, hänsyn jämväl tagas till sistberörda avkastningsvärde.»

Om premissen i reservanternas resonemang är riktig, så måste man, såvitt jag kan förstå, stöta på mycket stora praktiska svårigheter vid tillämpandet av ett sådant förfarande.

För min del tror jag det egentligen icke kommer att visa sig vara så stor skillnad mellan avkastningsvärdet och saluvärdet, om man nämligen med avkastningsvärdet menar fastighetens värde efter dess förhandenvarande och för framtiden beräkneliga avkastningsförmåga. Jag har nämligen svårt för att tro, att en förständig köpare skulle i allmänhet vara benägen att betala mer än vad som motsvarar vad fastigheten kan beräknas i framtiden giva i avkastning. Då kan man säga, att under sådana förhållanden — om således värdena i

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetataxering
m. m.
(Forts.)

Ang.
förfordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

allmänhet sammanfalla — gör det ingenting, att man använder reservanternas formulering av § 6. Men jag tror det kommer att betyda ganska mycket i praktiken, därför att det blir icke det framtida avkastningsvärdet, som blir bestämmande, utan i stället det nuvarande. Man kommer alltid att köra fram med detta, att för närvarande avkastar min egendom icke mer än så och så mycket, och det vet ju var och en, huru lätt vederbörande ha att i sina uppgifter hålla nere den avkastning, som de anse sig ha, och vilken öoöverensstämmelse man ofta finner i uppgifterna om avkastningsvärdet och saluvärdet. Det händer icke så sällan, att om man vänder sig till en ägare av fastighet av den ena eller andra typen och börjar med honom tala om den avkastning han har av fastigheten, så kommer han fram med att det är egentligen mycket litet. Men om man då frågar honom om det pris, till vilket han vill sälja egendomen, så kommer han fram till helt andra värden än man skulle trott på grund av det föregående resonemanget. Jag tror det kommer att bli mycket stora svårigheter, om man över huvud taget tar hänsyn till ett sådant avkastningsvärde.

I reservationen har också talats om det förhållandet, att den tid, efter vilken skogens värde skulle beräknas, och som i propositionen och utskottets förslag är satt till åtta år, borde höjas till tio år. Jag vill med anledning därav lämna den upplysningen, att efter uppgifter, som jag fått från domänstyrelsen och som avse olika delar av landet, skogsvärdet på rot, om man tager ett genomsnittsvärde på ifrågavarande åttaårsperiod, är ungefär 200 procent av 1914 års värde. Vill man däremot gå till en tioårsperiod, så stiger det värdet med 10 à 15 procent. För min del tror jag icke det kan vara nödvändigt eller lämpligt att höja siffran åtta till tio, särskilt som kapitaliseringsprocenten vid dessa beräkningar är tagen så hög som 6 procent. Då man betänker, att skogens avkastning i allmänhet icke kan räknas högre än till 4 procent, så blir ju härigenom skogens taxeringsvärde icke stort mer än två tredjedelar av det teoretiskt beräknade värdet.

Herr Lindman: I fjol, då denna fråga var före, talades det ju ganska mycket om den, och en sak, som det då var mycket resonemang om, var frågan om skogstaxeringen. Som herrarna erinra sig, ville man från många håll göra starkt gällande — och det kom ju även fram i riksdagens skrivelse — den meningen, att man borde söka komma därefter, att själva den växande skogen skulle icke beskattas som fastighet, utan den skulle beskattas vid det tillfälle, då skogen skildes från marken, d. v. s. när den avverkades. Och det framhölls ju — jag skall icke upprepa det — med styrka, att det var det enda rätta sättet att verkligen, samtidigt som man fick en jämn beskattning, kunna främja skogsskötseln, så att man nämligen icke åstadkom någonting, som motverkade en god skogsvård och ett väl tillvaratagande av skogen. Resonemanget var helt enkelt det, att man sade, att om någon sparar skogen på sin mark och värdet av skogen tages upp i fastighetsvärdet till ett

högt värde, så får han betala en mycket hög skatt, och då känner han sig mer frestad att avverka denna skog, än om han får betala skatt först när han avverkar den.

Riktigheten av resonemanget i detta fall lär icke kunna av någon bestridas, ty det är ju ganska uppenbart och fullkomligt klart. När man då fick detta kommittébetänkande och Kungl. Maj:ts proposition, kunde naturligtvis den som är en stark anhängare av ett sådant beskattningssätt, som jag nyss talat om, icke annat än vid första ögonkastet känna besvikelse över att det icke varit möjligt att iakttaga detta vid utarbetandet av förslaget, utan att man står kvar vid den ståndpunkten, att den växande skogen beskattas såsom fastighet. Man har visserligen skilt på marken och skogen — jag skall återkomma till det strax — men i varje fall ingår den växande skogen i fastighetsvärdet, och detta kan komma att föranleda de olägenheter, som jag nyss nämnde. Jag vill nu med detta på samma gång säga, att jag liksom utskottets ordförande giver ett mycket starkt erkännande åt dem, som utarbetat detta förslag, och jag har ett mycket stort förtroende för dem, som utarbetat själva förslaget om skogsbeskattning på det sätt, som det här blivit lagt. Men det hindrar icke, att jag hade önskat, att det blivit lagt på det sätt, som jag nyss här talat om.

För övrigt är det ganska svårt att överblicka, hur denna skogsbeskattning kommer att verka. Här är sagt, att det skett provtaxering inom fyra kommuner. Jag har icke haft tillfälle att se resultatet därav. Kommittén har naturligtvis haft det och även utskottet, men vi här hava icke sett de förefintliga handlingarna, och man kan ju därför över huvud taget icke alls uttala sig om denna provtaxering annat än på grund av de upplysningar, som man fått under debatten.

Nu är det på det sättet, att man föreslår att taxera marken efter arealen och efter den normala avkastningsförmågan, och därom har jag icke något att säga. Det tycker jag är en fullkomligt riktig princip, som väl kommer ett bli bestående för framtiden. Men sedan kommer man till den bestämmelsen, att den växande skogen skall värdesättas icke efter den normala avkastningen utan efter det skick, vari den faktiskt befinner sig, och med hänsyn till den avkastning, som skogen lämnar i befintligt skick. Det är om rättmätigheten och riktigheten i detta, som man ju har sina mycket starka tvivel. Man frågar sig: hade det icke funnits någon möjlighet att redan nu på en gång införa en beskattning av skogen, när den skiljes från marken? På den frågan har en av kommitténs ledamöter, herr Brännström, svarat, att man icke haft tid i kommittén att göra det. Uppenbarligen är detta ett skäl, som man måste böja sig för, ty hinner man icke med att göra de undersökningar och utredningar, som behövas, finns det naturligtvis ingen möjlighet att framlägga något förslag. Då kan man endast beklaga, att riksdagen i fjol tog till tiden så kort, som den gjorde, ty uppenbarligen hade det varit ofantligt mycket bättre, om man kunnat på en gång komma till denna beskattningsform emot att nu tillskapa en beskattningsform, enligt

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.*

(Forts.)

Ang.
förförordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

vilken den växande skogen ingår i fastighetens taxeringsvärde, för att man sedermera efter ett par tre år skall komma till något annat system, vilket naturligtvis medför mycket stora olägenheter.

Herr Brännström sade också, att det berodde på en annan omständighet, nämligen att det i Kungl. Maj:ts uppdrag till kommittén uttalades, att man skulle taga hänsyn till kommunernas behov av säkra och stadigvarande skattekällor. Det är riktigt, att Kungl. Maj:t sagt detta, men det får man väl iakttaga vid varje tillfälle, när man övergår från den ena beskattningsformen till den andra. Skall man om två eller tre år efter verkställd utredning övergå från att beskatta skogen såsom fastighet till att beskatta den vid avverkningen, befinner man sig i precis samma situation. Man får icke beröva kommunerna deras skattekällor, och därför måste man naturligtvis vid detta tillfälle söka finna någon övergångsform, som möjliggör, att kommunerna få tillräckliga skatter även under övergångstiden. Det är efter min uppfattning egentligen icke något skäl att komma med detta, ty det gäller precis lika mycket eller lika litet nu som om två eller tre år.

Egentligen skulle jag vilja säga om detta förslag, att man ju där finner mycket mera ledning för beskattningsmyndigheterna genom de bestämda uttalandena om hur man skall beräkna avkastningen såsom liggande till grund för markens värde och vidare genom dessa tabeller, som skola uppgöras. Men rörande grunden till det hela, vad skogen faktiskt avkastar, kan jag icke finna, att man vet mera i år eller hädanefter, än man visste i fjol. Hur vet man, vad en skog avkastar? Ja, säges det i kungl. propositionen, man får i domänstyrelsen uppgifter från kronans skogar, som kunna tjäna till ledning, och så kan det hända, att det finnes enskilda skogar, som äro värderade så, att man har reda på den årliga genomsnittsavkastningen, och som därför också kunna tjäna till ledning. För det första vill jag göra den anmärkningen, att där det *icke* finnes kronoskogar, saknar man denna ledning. Och för övrigt kan man ju icke veta, vad varje enskild skogsägare har på sin skog. Här finnas socknar, där det förekommer många hundra skogsägare, och varje skogsägare har två, tre eller kanske flera skogsskiften. Vad de ha på sina skogar, eller rättare sagt vilken avkastning den skog, som där förefinnes, har, det vet man lika litet nu som förut. Man står således på samma osäkra grund i år som i fjol. Det är lika svårt att titta in i ett mörkt rum i år som i fjol, ty själva utgångspunkten, vad som där finnes, känner man icke. Och om man också i den taxeringsmyndighet, som skall tillskapas, sätter in sakkunniga, som äro vana att bedöma värdet på skog, kunna de icke bedöma det i alla fall, ty det finnes ingen möjlighet att undersöka vad som finnes på alla dessa olika skogsmarker.

Nu är det ju klart, att när man har den uppfattning, som jag har, nämligen att det hade varit utomordentligt önskvärt, om man redan nu kunnat komma till en sådan anordning, som jag nyss nämnde, skulle man kunna säga, att man är så pass missbelåten med det hela, att man icke kan vara med på detta förslag. Men

det skall jag icke säga. Jag kan icke uttala mig på det sättet, utan jag måste böja mig för det skäl, som anförts, nämligen att man icke hunnit få dessa saker färdiga, och jag vill även framhålla, att jag har ett starkt förtroende för dem, som uppgjort detta förslag. Jag hoppas därför, att även om man icke nu kan få en så god överblick, som man skulle önska, det i alla fall skall bli ett gott resultat. Man kan också anføra det skälet, att vi i fjol sagt, att vi ville komma till ett resultat så fort som möjligt och att man icke annat än i yttersta nödfall bör begära uppskov till kommande år och därmed kanske skjuta upp frågan ytterligare ett år.

Jag finner slutligen en tröst i att kommittén och sedermera Kungl. Maj:t och utskottet gått den vägen, att man nu har definitivt skilt på marken och den växande skogen och att ett uttalande är gjort om att just detta kommer att underlätta övergången till denna beskattning av skogen vid avverkningen. Om jag nu skulle kunna hoppas, att detta vore ett gott omen för att man i det fortsatta arbetet inom kommittén verkligen vill söka komma till en sådan omändring av denna beskattning, skulle det naturligtvis, med den åskådning jag har, hälsas med den allra största tillfredsställelse, ty jag är övertygad om att förr än vi komma därefter, komma vi aldrig att kunna få någon rättvis beskattning av växande skog. Man kommer kanske att tro, att man är rättvis, men man kan aldrig veta, huruvida man är rättvis eller icke, när man gör jämförelser mellan den ena skogsägaren och den andra, därför att man icke känner till det som är det primära, nämligen vad som finns på marken eller vad den avkastar.

Herr talman! Med uttalande av den bestämda förhoppningen och önskan, att kommittén måtte komma till vad jag här uttalat och vad som uttalades här i kammaren i fjol och som även inflöt i riksdagsskrivelsen, ber jag att få förklara, att jag icke har något att invända mot den föredragna paragrafen.

Herr Magnusson i Skövde: Herr talman! Endast ett par repliker. Jag ber först att få inkassera herr Röings erkännande, att riksdagens skrivelse förra året icke innebar någon förpliktelse att biträda det förslag, som nu föreligger. Herr Röing gjorde emellertid gällande, att jag icke hade framburit några skäl och framför allt icke några vägande skäl mot det föreliggande förslaget. Jag ber då att få erinra om, att jag i början av mitt anförande yttrade att jag beträffande denna förordning om förfarandet vid taxering i huvudsak instämde i de invändningar, som gjorts av herr Olsson i Kullenbergs-torp, och jag tror icke, att det är nödvändigt att här upptaga kammarens tid med att upprepa dessa invändningar. För övrigt tror jag icke, att jag är alldeles renons på skäl, utan jag skulle nog kunna frambara en hel del invändningar, men det torde vara ganska överflödigt.

Herr Röing och likaså herr Sköld kunde icke begripa, vad jag bland annat anført i min motion därom, att det skulle bli taxerings-

Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Ang.
förrådning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

nämnder av ämbetsmannatyp, och herr Röing gjorde mig den tjänsten att redogöra för sammansättningen av de föreslagna taxeringsnämnderna. Jag skall därför icke upptaga tiden därmed, men jag tror, att om man ser med oförevillad blick på detta förslag, skall man erkänna, att här ligger ett frö till ämbetsverk, det är en ämbetsmannatyp över dessa taxeringsnämnder, och det är något helt annat än de kommunalt valda nämnder som vi förut haft.

Det är icke enbart deras skuld, som nu gå på avslag, om det eventuellt skulle bli uppskov till 1923 med den allmänna fastighetstaxeringen. Jag har i den motion, som jag framburit, försökt att anvisa en väg, varigenom man skulle kunna undgå ett sådant avslag, nämligen genom att sammanföra fastighetstaxeringen med den övriga inkomsttaxeringen under 1922. Utskottet har emellertid icke alls velat vara med om detta, och därav följer också, att det nu icke är möjligt att här framställa ett detaljerat yrkande, som gör det möjligt att gå på den linjen.

Medan jag nu har ordet, skall jag be att få vända mig mot ett yttrande av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Han yttrade, att utan ett fullständigt deklarationssystem var det icke möjligt att komma fram till en rättvis taxering. Jag ber att med anledning därav få påpeka, att jag icke vänt mig mot deklarationerna i och för sig, mot detta lämnande av uppgifter för fastighetstaxeringen, men jag vände mig mot, att man skall besvära allmänheten med dessa uppgifter vid skilda tillfällen. Jag framhöll, att sådana uppgifter borde kunna lämnas i samband med de ordinarie deklarationerna under februari månad, och jag hyser fortfarande den åsikten, att det mycket väl kan gå för sig. Vad åsikt man än har, måste man ändå medgiva, att å den vanliga deklarationsblanketten kunna inrymmas uppgifter angående fastigheterna. Man måste också medgiva, att det innebär en väsentlig förenkling, om uppgifterna skola lämnas på en gång, jämfört med om man skall besväras därmed två gånger. Likaväl måste medgivas, att det borde kunna medföra förenkling, om taxeringsförfarandet förlades till en enda nämnd i stället för som nu till två skilda nämnder.

Det ena med det andra gör, att jag tror, att man icke utan vidare kan säga, att det är ett ansvarslost yrkande, då man yrkar avslag, ty skulden därtill ligger väsentligen hos motparten, och jag tror därför, att jag har alla skäl att vidhålla mitt yrkande om avslag.

Herr O l s s o n i Kullenbergstorp: Herr talman, mina herrar! Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet hade ordet, drog han starkt i härnad mot oss, som reserverat oss till förmån för avkastningsvärdet, då han fann saluvärdet så ofantligt mycket bättre. Och han förklarade utan vidare — jag antecknade icke orden, men meningen var den — att om man följde reservanternas, så skulle det uppstå stora svårigheter. Jag undrar verkligen, om icke svårigheterna bli betydligt större, ifall vi följa herr statsrådet. Ty jag vill verkligen se, hur man skall kunna få ut saluvärdet på en egendom, som består, låt oss säga, till en tredjedel av odlad jord och till två

tredjedelar av skog. Skogen skulle man enligt Kungl. Maj:ts proposition och utskottets betänkande taga upp till ett beräknat avkastningsvärde. Sedan återstår jordbiten, som kanske i och för sig icke är värd hälften så mycket som skogen. Hur tror herr statsrådet, att man då kan komma till saluvärdet?

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Herr statsrådet yttrade också, att jordbrukarna i allmänhet — jag tror nästan orden föllo så — säga, att de hava så dålig avkastning, men de vilja icke sälja sina egendomar. Ja, mina herrar, vi jordbrukare hava i detta land haft synnerligen dåliga inkomster, i jämförelse med vad industrien haft, och det bevisas bland annat därav, att man ingenstädes bildat aktiebolag med blott jordbruksrörelse, utan det har alltid varit industrirörelse i samband därmed. Men vi sälja icke våra egendomar genast, och det kanske är tur för staten, att vi jordbrukare icke kasta yxan i sjön trots våra dåliga inkomster. Vore det herr statsrådet kärare, om jordegendomarna skiftade ägare vart annat år och bleve som en vanlig handelsvara, såsom man köper och säljer en rock eller dylikt? Jag trodde eljest, att statsmännen skulle anse det vara av en viss betydelse, att jordbrukarna förbliva vid sin torva. Jag trodde icke, att det skulle räknas oss till last.

De som särskilt i höga tonarter prisat detta utskottsutlåtande, nämligen utskottets ordförande och herr Sköld, hava gjort det av alldeles diametralt motsatta skäl. Herr ordföranden i utskottet sade, att det var en rättvis beskattning. Herr Sköld säger, att det icke är någon skattefråga. Jag vet icke, hur man skall förklara detta, när han sedan kom in på att detta skulle inverka på vägskatten. Om det icke är en skattefråga, hur kan det då ha en sådan kraftig verkan?

Nu talade utskottets ordförande om att man här varit tveksam. Jag får säga, att jag är tveksam om nästan vad som helst, som jag skall behandla, i så måtto att jag, innan jag bestämmer mig, vill söka tränga in i frågorna och bilda mig ett omdöme. Jag erkänner, att jag måtte icke hava så snabb uppfattningsförmåga som ordföranden, ty han är i regel färdig med sitt omdöme om en kungl. proposition, redan innan den ens remitterats till utskottet. Så fortfärdig är icke jag, så att ordföranden får förlåta min tveksamhet. Men jag söker efter bästa förmåga sätta mig in i de saker, som det åligger oss att pröva. Om jag icke har förmåga, må det vara mig förlåtet.

Herr Sköld talade om, att det betydde ingenting, att man införde ett deklarationsformulär på två sidor. Han tycks blott räkna med sidantalet. Han gör liksom bokhandlaren, som sade: Tycker ni den här boken är dyr, känn så tung den är. Men det är väl också fråga om, vad man skall införa på dessa två sidor. Då säger herr Sköld, att kan man icke, får man låta bli. Ja, det är ju bra, att man icke stadgat straffarbete eller ens enkelt fängelse för försummelser härutinnan. Men även om vi få låta bli, hur går det med taxeringsmyndigheterna? De kunna icke låta bli, utan de få skaffa in uppgifterna, och det är därför, som jag framhållit i mitt uttalande, att jag ansett tiden vara så utomordentligt kort, att det därigenom måste uppstå svårigheter.

Ang.
förförordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)

Herr Sköld talade om fjolårets beslut beträffande kommunal-skattefrågan. Hade vi ej ändrat så mycket beträffande kommunal-skattefrågan, så hade förslaget blivit tekniskt utförbart. Men var icke säker på, att icke samma öde kan drabba herr Skölds förslag. Jag tror, att de som åstadkommo fjolårets beslut voro tämligen säkra på sin sak, och de hade samma sakkunniga utrustning då som nu. Jag vågar påstå, att för de förarbeten, som skulle behöva göras, om man skulle åstadkomma en så detaljerad uppskattning, som det här är fråga om, är tiden alldeles säkert för kort, och det var just för att icke göra mig medansvarig i majoritetens beslut i denna riktning, som jag velat fritaga mig från detta. Men just därför, att majoriteten sade, att så och så skulle förslaget se ut, så ansåg jag mig i år skyldig att på denna punkt följa majoritetens försök.

Herr Sköld sökte gå tillväga på sitt vanliga sätt och framhöll, att de föreslagna ändringarna icke hade någon vidare betydelse. Det får herr Sköld ursäktas, att det anser jag, att man kan hava olika meningar om. Jag har också litet erfarenhet på detta område, och dessa ändringar hava en utomordentligt stor betydelse, det vågar jag som praktisk lantman säga. Beträffande frågan om den kamerala enheten, så var nog meningen den, att taxeringen av brukningsenheten skulle vara regel. En annan sak är, att de flesta brukningsenheter också äro kamerala enheter, men det hör icke dit.

Trots vad som yttrats mot uppskattning efter avkastningsvärdet får jag säga, att skall skogen beskattas i samband med fastighetstaxeringen, så vill jag se, om det är möjligt att få fram detta saluvärde, vare sig man vill taga det allmänna saluvärdet eller något annat som grund. Ty den omständigheten, att skogens värde på så många taxeringsenheter i vårt land utgör den större delen av taxeringsvärdet, skall med nödtvång driva det i den riktningen, att när man för en del har beräknad avkastning, så blir man tvungen, att använda samma beräkningsgrund för den andra delen också. Dessa bestämmelser komma endast att bli någonting, som står på papperet men som icke kan effektueras. För övrigt tror jag, att vi som systerats oss med taxering av jordegendomar — jag har icke varit med så litet därvidlag — hava nog fått lära oss att indirekt sluta oss till, vad egendomen är värd i avkastningshänseende. Det är det enda sätt, varpå man kan göra en förnuftig taxering, och det kommer det att bli allt framgent. Jag tror, att jag har lika mycket erfarenhet på detta område som utskottets ärade ordförande.

Herr talman! Jag har naturligtvis intet annat yrkande än om bifall till den föredragna paragrafen.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet B e s k o w: Herr Olsson i Kullenbergstorp har, såvitt jag förstår, vantolkat ett yttrande av mig. Han har menat, att jag räknat med den möjligheten, och till och med uttalat den förhoppningen, att landets jordegendomar skulle i större utsträckning än nu är fallet gå ur hand i hand. Jag förstår icke, hur man kan läsa ut detta av vad jag sade. Jag har endast sökt motivera, att det under vissa förhållanden kunde

bliva en betydande skillnad mellan avkastningsvärdet för ögonblicket och saluvärdet, och det har för övrigt herr Olsson i Kullenbergstorp sagt i sin reservation, och det mycket tydligt på flera sidor i densamma. Min uppfattning om skadan av att jordegendomar ofta byta ägare överensstämmer helt och hållet med herr Olssons i Kullenbergstorp: låt oss hoppas, att Sveriges jord må ligga på så fasta händer som möjligt.

*Ang.
förordning om
allmän fastig-
hetstaxering
m. m.
(Forts.)*

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av 1 § i utskottets föreliggande författningsförslag, dels ock på bifall till det av herr Magnusson i Skövde under överläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes av herr Magnusson i Skövde, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1 § i bevillningsutskottets förevarande förslag till förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Magnusson i Skövde under överläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utvisade 109 ja mot 55 nej, vadan kammaren godkänt paragrafen.

I anseende till den långt framskridna tiden beslöt kammaren härefter, på hemställan av herr talmannen, att uppskjuta den vidare behandlingen av förevarande betänkanden samt handläggningen av övriga å föredragningslistan upptagna ärenden till morgondagens plenum kl. 11 f. m.

§ 8.

Herr talmannen meddelade, att herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet tillkännagivit, att han vid morgondagens sammanträde ämnade besvara herr Starbäcks interpellation angående av riksdagen begärd utredning om lämpliga åtgärder till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i publik och privat internationell rätt.

§ 9.

Herr *Thore* avlämnade en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 361, med anhållan om riksdagens yttrande angående

vid den internationella arbetsorganisationens konferenser i Washington år 1919 och i Genua år 1920 fattade beslut.

Nämnda motion, som erhöll ordningsnumret 372, bordlades.

§ 10.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 223, beträffande vissa återstående delar av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till ny konkurslag m. m., förslag till lag om utmätningssed m. m. och förslag till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen m. m.;

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m. ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 225, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, dels ock en i ämnet väckt motion; och

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen m. m.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

första lagutskottets utlåtande, nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter m. m. ävensom i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Carl Gustafs stads gevärsfaktori tillhörig mark;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till Eskilstuna stad av ett kronan tillhörigt markområde; och

nr 64, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åläggande för vissa innehavare av lastautomobiler att bidra till underhåll av allmän väg.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lindmark* under 12 dagar från och med den 27 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 6,10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.
